Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...й 1921 оной ... 21-һээ гарана. | № 197 (18520) | 1990 оной августын 28, вторник | Сэн 3 мүн.

ХӨӨРЭЛДӨӨН БОЛОБО

СССР-эй Президент М. С. Горбачев эрдэмтэдтэй, юристнүүдтэй, экономистнуудтай, СССР-эй Таряашадай холбооной түлөөлэгшэдтэй, зарим областьнуудай, республиканuудай ба ороной ажахынуудай болон агропромышленна комплексын хүтэлбэрилэгшэдтэй һаяхан уулзажа, газарай хуули бэелүүлгын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Е. С. Строев, ВАСХНИЛ-ай президент А. А. Никонов, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Г. В. Кулик, Грузиин КП-гэй Адигенскэ райкомой нэгэдэхи секретарь Т. С. Петашвили, Московско областиин Клинскэ районой Горькиин нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ В. В. Анискин, Колхозуудай союзна соведэй хуулиин таһагай начальник Ю. М. Шупляков, СССР-эй АН-ай Гүрэнэй ба хуулиин институдай секторые даагша И. А. Иконицкая, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. В. Никитин, ВАСХНИЛ-ай академик — секретариин уялгые дүүргэгшэ Э. Н. Крылатых, СССР-эй АН-ай США-гай болон Канадын институдай таһагые даагша Н. П. Шмелев, СССР-эй Таряашадай холбооной түрүүлэгшэ В. А. Стародубцев гэгшэд һанамжануудаа халан абалсалгада хабаадаба.

Газарай харилсаануудые нарижуулан һайжаруулха талаар нютагуудта ябуулагдадаг хүдэлмэри уулзалга дээрэ дэмжэгдээ, республиканuудта газарай кодекснуудые баталан абалгые хурдадхаха шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Эдэ бүгэдэнь дэлгүүрэй харилсаануудта аграрна һалбариин шэлжэн ороолготой холбоотой хэмжээнүүдэй таһаршагүй хубинь болохо зэргэтэй.

Хүдөө нютагуудай һуудал байдалые һайжаруулгада, эрдэм-техникын дэбжэлтэ тухай бүхы общестбын анхарал оролдолгые шангадхалгада онсо анхарал хандуулагдаһан байгаа. Хүдөө ажахыда олон һалбаритай экономико хүгжөөлгые һаатуулжа болохогүй гэжэ суглараrшад хэлэбэ.

Түгэсхэлдэнь М. С. Горбачев үгэ хэлэһэн байгаа.

(ТАСС).

РЕСПУБЛИКЫН ПАРТИЙНА ХЭБЛЭЛ ЯМАР БАЙХАБ?

Украинын Компартиин ЦК-гай Политбюро олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй системэдэ хубилалтануудые хэхэ тухай асуудал хаража үзэбэ.

УССР-эй Верховно Соведэй болон УССР-эй Министрнүүдэй Соведэй өөһэдын хэблэлтэй болохо дээрэһээ «Рядянська Украина» болон «Правда Украины» газетэнүүдэй статус 1991 оной январиин 1-һээ хубилгагдахань. Украинын Компартиин ЦК-гай, УССР-эй Верховно Соведэй болон УССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хамтын орган болоко эдэ газетэнүүд гарахаяа болихонь. Эдэ газетэнүүдэй редакцинуудай үндэһэ һуури дээрэ Украинын Компартиин ЦК-гай хэблэлэй шэнэ органууд байгуулагдана. «Радянська Украина» ба «Правда Украины» гэһэн нэрэнүүдынь үлөөгдэхэ байна. Украинын Компартиин ЦК-гай «Сельские вести», «Рабочая газета» газетэнүүдэй, мүн эрдэм ухаанай болон теориин «Коммунист Украины» журналай статус хубилгагдаагүй.

(ТАСС).

СССР-эй ПРЕЗИДЕНТЫН ХАНДАЛГА

Ирагай президент С. Хусейндэ М. С. Горбачев яаралтай бэшэг эльгээгээ. Персидскэ тохойн оршондо онсо аюултай байдал тохёолдоод байна гэжэ Совет гүрэнэй толгойлогшо тэмдэглэнэ. Кувейтые хуули бусаар булимтаран абаһан тушаа Советскэ Союзай залан сэхэ хараа шугам тус бэшэг соо батадхагдаа. Кувейтые Ирагай булимтаран абахада, Кувейдэй ба Ирагай газар дээрэхи зарим гүрэнүүдэй гадаадын эрхэтэдэй байдалтай холбоотой баталан абтаһан ООН-ой Аюулгүйн Соведэй резолюцинуудай эрилтэнүүдые Ирагай правительство хойшолуулангүй дүүргэжэ эхилхэ зэргэтэй гэжэ тэрээн соо онсолон заагдана. Эдэ эрилтэнүүдэй дүүргэгдээгүй гаа, Аюулгүйн Совет зохихо нэмэлтэ хэмжээнүүдые зайлашагүй абаха зэргэтэй болохо. Аюулгүйн Соведэй ямар хэмжээнүүдые абаха байһаниинь мүнөө үедэ имагтал Ирагай талаһаа дулдыдана. Зохихо алхамуудые хойшолуулангүй хэхыень тус Хандалга Ирагай президентые уряална.

(ТАСС).

УРАН ЗОХЁОЛШЫЕ ДЭБЖҮҮЛБЭ

Эб найрамдалые хамгаалха Буряадай комитедэй пленум үнгэргэгдэжэ, эндэ сугларагшад Эб найрамдалые хамгаалха совет комитедэй зүгһөө СССР-эй арадай депутадта кандидадаар Буряадай АССР-эй арадай уран зохёолшо, амгалан тайбании бэхижүүлхэ талаар мэдээжэ ажал ябуулагша **Николай Гармаевич Дамдиновые** гаража ошоһон депутадай орондо дэбжүүлээ.

В. БАЗАРОВ,
Эб найрамдалые хамгаалха республиканска комитедэй түрүүлэгшын орлогшо.

НЭЭРЭЭШЬЕ, ХАЛАГНИ ГЭХЭЭР

Манай эндэ тээсгэнэй тэнгэри ходол бүрхэг бороотой, үшөө үе-үе ехэ үһатай аадар адхаржа байһан аад, августын хорёодоор одоошье наран гаража, үбһэшэдые бага зэргэ баярлуулаа, тэжээл бэлэдхэлгые урагшань даб гүүлхэ арга олгоо һэн.

Иимэ нэгэ үедэ бидэ Алтайн совхозой үбһэшэдэй звенонуудта хүрөө һэмди. Зургаан хүнһөө бүридэһэн багахан оньһожоруулагдаһан звено (даагшань М. О. Цыбиков) үбһэ хуряажа байба. ГВК түхэлэй түхэрөн шүдэнүүдтэй тармуурай үбһэ урбуулан, ута баалнууд болгоод үгэхэдэнь, ПРП-1,6 түхэлэй агрегат тэрэниие хумин суглуулжа, орёомол рулонууд болгон унагаажа ябана.

— Һайнаар ябажа үгөөл һаа, энэ яһала бүтээсэ ехэтэй агрегат. Теэд нойтобор, бага шиигтэй үбһэн агрегадай барабанда ёһоор орёогдоногүй, хахана. Ябууд энээнээ заһаад лэ ябаналди даа. Хайшан гэхэбши,— гэжэ тракторист нүхэр Тулбуреев хэлэнэ.

Монсогойлогдоһон рулонууд дээрэ дээрэһээ ябталагдажа, сомоо болгогдоно. Тэндэ үбһэ нюруулдаг наһажаал хүдэлмэришэн Николай Очирович Батуевтай уулзабабди.

— Гайтайхан уларилтай намар болохоёо байна. Би бүхы наһаараа гэхээр үбһэндэ ябалсанаб. Теэд иимэ үһээ бороотой байһыень һананагүйб. Үбһэ ёһоор абхуулнагүйл даа яашье. Заримандаа 1—2 долоон хоног соо бороо таһалгаряагүй орохо юм. Тэрэнэй хоорондуур жаахан «онгоошхо» оложо, ойро зуурашье наранай гарахада, үбһэеэ тармана, һэлинэ, үрбуулнабди. Дан нойтон үбһэ һүрилхэгүй ха юмши. Тэрэнэй гутаха, ужэхэдэнь хэн харюусахаб,— гэжэ тэрэ хэлээ.

Хэды тиимэ бэрхэтэй байдалай ушараашье һаань, энэ звеногойхид имагтал һүүлэй 8—9 үдэр соо 1000 шахуу центнер үбһэ һүрилжэ үрдеэ. Теэд һаянай дахин ехэ бороо орожо, ажалыень баһал һаатуулба.

Үбһэшэдэй хэхэ хүдэлмэри үшөөл айхабтар ехэ зандаа. Бухыдэнь 300 гектар сабшалан дээрэһээ 7000 центнер үбһэ сабшажа абаха түсэбтэй юм. Наратай сэлмэг байгаа һаань, 15—16 үдэр соо хэрэгтэй үбһэеэ абахал һэмди, халагни» — гэжэ үбһэшэд гомдоно.

А. МОЛОНОВ.
Хяагтын район.

Багшанарай августын зүблөөнүүд

НАНГИН ҺЭШХЭЛЭЭ НААНАА ГАРГААД...

...ХЭДЭН жэлэй урда тээ, К. У. Черненкын зонхилжо байха үедэ һургуулиин реформо тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоол тунхаглагдажа, эхин һургуулиһаа эхилээд, ...дээдэ һургуули хүрэтэр — арадай гэгээрэлэй бүхы зургаануудые хубилган шэнэд... гол шэглэлнүүд тухай элдэб шатын суглаанууд дээрэ хашхаралдадаг, уряа лозунгнуудые хаялсадаг байгаабди. Зүгөөр тэрэ бүхы һүхирэлдөөнһөөмнай ямаршье ...гараагүй. Имагтал 1986 оной апрельһээ хойшо һургуули тухай үнэн сэхэ мэдээнүүд арад зондо дуулгагдадаг болоо, эрдэм һуралсал хэдаа арадай ажахын ...гэзгэдэнги һалбариин бүридэлдэ ородог байһан байгаа гэжэ мэдэбэ ха юмбди. Энэл үедэ һургуулиин реформын яаха аргагүйгөөр «шабардажа» эхилһэн ...тай түбэй газетэнүүдтэ бэшэгдэдэг болоо. Үнэхөөрөөшье, шаазгайда үбдэл-сүбдэл түүлгэһэн мэтэ, капитальна бүхы һомололгонуудһаа үлэһэн дутаһан мүнгэ тан...ар эрдэм һуралсалые хангаха ябадал хамаг шатын һургуулинуудые мухардалгын ...дэ хүргөө ха юм даа.

Энээн тухай засаг түрын бүхы шатануудта, СССР-эй арадай депутадуудай I ...эзд дээрэ тон хурсаар асуудал табигдаа гээшэ һааб даа.

Мүнөө үедэ манай Буряад ороной эрдэм һуралсалые хубилган шэнэдхэхэ талаар ...дорхой ямар хэмжээнүүд абтажа байна гээшэб, ямар хубилалтанууд хэгдэнэб гэжэ уншагшаднай дуулаха, мэдэхэ дуратай байгаа ёһотой. Тиимэһээ манай тусхай корреспондент Ц. ДОНДОГОИ республикын арадай эрдэм һуралсалай министр ... Д. НАМСАРАЕВТА хэдэн асуудалтайгаар хандаһан байгаа. Мүнөө тэрэ хөөрэлдөөнэй уншагшадай һонорто тунхаглая.

...пондент.— һургуулиие, эрдэм ...ые саарһан дээрэ бэшэ, бодотоор ...шэнэдхэхэ талаар ямар хэмжээ...да абтажа байна гээшэб?

...р.— Арадай ажахын капиталь...ноологоhоо үлэһэн дутаһан үбдэл...эрдэм һуралсалдэ, соёл болбосо...харгадаг байгаа гэнэбди. Энэ та...тухай буряад арадай таа...хэлэгдэдэг үбдэл-сүбдэлтэй тон ...түүлбари хэбэт. Үнэхөөрөө хүдөө...родойшье һургуули ямар байдал...аб гэжэ барандаа нюуса нөөсэ...дэнэ ха юмбибди даа. Советскэ ...ба баранаймнай багтаха томо бай...байһан хашхаралдадаг гээшэ һэм...эдэн арбаад жэлэй туршада энэ ...«хаяа һахижа» байһан эрдэм ...системые 5—6 жэлэй туршада ...байдалһаа гаргажархиха гээшэ ...бэшье макһаа дулдыдаха бүхы ...ууд абтажа байнхай.

...хэлэбэл, общестбын ажабайдалай ...барида боложо байһан хубилал...ба соо республикын эрдэм һу...шэнэдхэн хубилгаха асуудал он...зэлнэ гээшэ. Энэ хубилалта ха...у үетэнэй һуралсалай, хүмүүжэлэй ...эрид һайжаруулха зорилготой.

...үрбэдахи табан жэлдэ, мүн 2000-...болотор бэелүүлэгдэхэ хараатай ...һуралсал» гэһэн шэглэлтэй тусхай ...зохёогдоо. Энэ ушар хадаа һур...шэнэжүүлхэ хэрэгтэ горитойхон ша...гэжэ һанагдана. Энэ программа ...радай АССР-эй гүрэнэй ниитэ нэ...тай зохилдуулагдаһан гээшэ. Педагогическа эрдэмэй академиин, ...эрдэмэй түбэй хүдэлмэрилэгшэд ...эридэ хабаадуулагдаһан байха.

...республикын һуралсалай зургаа...багшанарай үүсхэл хүгжөөхэ, шэнэ ...нүүдые бэдэрхэ, туршалга хэхэ ...эмхидхэлэй педагогическа, психо...эрхэ байдал бии болгогдоно. Ур...түрын баталалгатай, тиимэһээ ...хубилшагүй нэгэл шэглэлээр һу...үүлэгдэдэг байгаа гэжэ мэдэнэ...бидэ тэрээнһээ арсажа, ёһотойл ...ческа гуримаар хүдэлхэ, олон ва...түсэбөөр ажалладаг һуралсалай ...удые, шэнэ түхэлэй һургуулинуу...ли комплекснуудые байгуулха эр...нообди. Энэ эрхээ хэрэглэжэ эхи...гэхэдэ болохо. Сентябриин 1-һээ ...һургуулинууд хүдэлжэ эхил...техническэ шэглэлтэй 27-дохи ли...гуули нээгдээ. 1-дэхиһээ 9-дэхи ...рэтэр гол предмедүүдые түрэлхи ...дээрэ үзөөд, үндэһэн арадайнгаа ...дые, зүүн зүгэй хэдэн хэлэ өөһэ...өөрэ шудалалсаха арга хүүгэдтэ ол...циональна һургуулинууд Дунда-Ху...ида ба Хэжэнгын интернат һургуу...үндэһэн дээрэ байгуулагдан, тур...жажа байна. Олон вариантай һурал...түсэбөөр 12 һургуули хүдэлнэ. Национальна һургуулиин программаар 179 һур...дэлдэг болонхой. 50 гаран һургуу...хи классһаа буряад хэлээр һурал...гагдана. 25 һургуулида буряад хэ...түхэлөөр шудалагдана. Найман ПТУ-...д хэлэнэй хэшээл бии болгогдоо. ...тэр тоолохо болоо һаа, юу хээн ...байнал даа.

...— Дэлгүүрэй экономикодо оро...д, арадай ажахын алишье һалба...байн боложо байна гэжэ мэдэнэбди. ...эрдэм һуралсалай эмхи зургаануудые ...экономикын сахилгаан дайража ...гүй юм бэд даа?

...— Үгы ааб даа. Юрэдөө, мүнөө ...хэйшэн гээд манай һургуулинууд бээе даагаад амидарxа, хаанаһаа мүнгэ олоод, өөһэдөө өөһэдыгөө хангаха байнаб? Бүтэхэгүйл тэрэмнай! Эхэ оронойнгоо ерээдүйн ажалша халаанине бэлдэхэ хэрэгтэ гүрэн түрэмнай мүнгэ һомолхо ёһотой бшуу. Зүгөөр һургуули бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэд, коллективэй гэшүүд олзо оршо оруулха арга бэдэрхэ уялгатай. Жэшээнь, газарай участок абаад, огородой эдеэ ехээр ургуулаад, юундэ худалдажа болохогүйб. Үгышье һаа, али нэгэ һургуули тусхай фермэтэй гү, али хамһабариин ажахы эрхилжэ шадаха гү? Шадаха! Гэхэ мэтэ даа.

Корреспондент. —һаяхан би Улаан-Баатарта һуралсалай-үйлэдбэриин түбэй хүдэлмэритэй танилсаа һэнби. Ташье, тэндэ ошоходоо хараһан байгаа ёһотойт?

Министр. —Хараа даа.

Корреспондент. — Тэрэ түбтэ ябадаг үхибүүдэй гараар хэгдэһэн искусствын шанартай эд зээри дэлхэйн дэлгүүртэ валютаар худалдагдана бшуу даа. Тиимэрхүү юумэ манай эндэ эмхидхэжэ болохоор гээшэ гү?

Министр.— Юундэ болохогүи һэм даа? Элдэб янзын концертнүүдые эмхидхэхэ һанаан бии гээшэ. Гэбэшье энэмнай ерээдүйн хараа түсэб.

Корреспондент.— Жэл бүри август һарын һүүл багта багшанарай заншалта зүблөөн болодогоороо боложо эхилээ. Муйскын, Ахын, Ивалгын багшанар хуралдажа дүүргээ гэнэбди. Мүнөө жэлэй зүблөөн урда урдынхиһаа ямар илгаатай гээшэб? Урдынхидал адли зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаха гол нэгэ асуудал табигдана гү? Жэшээнь, «КПСС-эй XXVIII съездын шиидхэбэринүүд ба эрдэм һуралсал» гэһэншүүгээр.

Министр. (Энеэнэ)— Теэд партиин 28-дахи съезд дээрэ эрдэм һуралсалай асуудалнууд мүртэйгөөр хэлсэгдээгүй ха юм даа. Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг түбэй институт «Дурадхалнуудые» эльгээһэн юм. Дүрбэн юрэнхы асуудал дурадхагдаа, Гадна секционно хүдэлмэриин үедэ ямар асуудалнуудые анхархаб гэһэн заабари хабсарганхай. Шэнэ юумэ тэдээн соонь байхагүй. Тиимэһээ алишье районой багшанарта тодорхой асуудал дурадхаагүйбди. Район бүхэнэй һуралсалай зургаануудта өөһэдын гол шухала асуудалнууд байха. Тэдэнээ онгиргоод лэ, алишье талаһаань зүбшэхэ, хэлсэхэ гэжэ хэлэгдээ. Үнгэрһэн һуралсалай жэлэй дүн гаргажа, шэнэ зорилгонуудаа тодорхойлхо зэргэтэй юм ааб даа. Тэрээнгүйгөөр баһал бүтэхэгүй. Зүгөөр августовско зүблөөе юрын лэ планёрко болгожо болохогүй гэһэн заабари үгтэһэн байха. Шэнэ ямар зүйлнүүд бииб гэхэдэ, мүнөө жэл багшанарай зүблөөн зарим нютагуудта «дүхэриг дажадай» түхэлөөр үнгэргэгдэхэ байна. Тиихэдэ хамтаргагдаһан зүблөөнүүд анха түрүүшынхеэ болохонь гээшэ. Жэшээнь, Хори Хэжэнгэ хоёр тиимэ зүблөө үнгэргэхэ: нэгэ үдэрынь Хоридо эхилээд, нүгөө үдэрынь Хэжэнгэдэ үргэлжэлүүлхэ. Улаан-Үдэдэ Октябрьска, Железнодорожно районуудай багшанар баһал тиимэ гуримаар хуралдаха юм. Секционно хүдэлмэринүүдые стандартна бэшээр үнгэргэхэ гэжэ дурадхагдаһан байха.

Ямаршье түхэлэй һургуули эмхидхээ һаа, ямаршье программа дурадхаа һаамнай, хэшээлэй гол түлхюур хадаа багша ха юм даа. Тиимэһээ багшада эрилтэ ехэ табигдаха. Үнэниинь хэлэбэл, багшын һэшхэл — гол хинагшань гэе. Нангин һэшхэлээ наанаа хээд ябаагүй һаа, үхибүүдтэ дүтэлһэнэй хэрэггүй. Гэхэтэй хамта багшанарта, илангаяа хүдөөгэй багшанарта ажалай һайн эрхэ байдал олгохо гээшэ бултанаймнай зорилго.

Корреспондент.— Багшанарай августовско зүблөөнүүд амжалтатайгаар үнгэржэ, һуралсалай шэнэ жэлэй амжалтын үүдэн нээгдэг лэ даа!

Министр.— Баяр хүргэнэб!

Тэжээл бэлэдхэлгэ—бүгэдын хэрэг

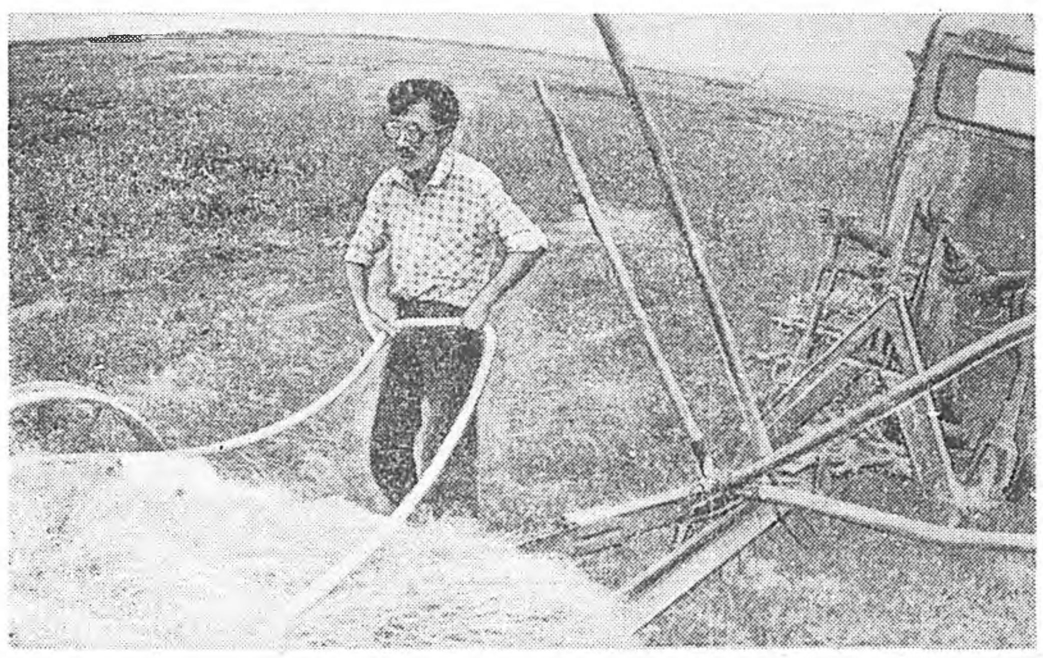

ХОРИН ҺҮРИ ТАБЯА

Хара-Модон гэжэ газарта Аргатын совхозой луговод Д. Б. Домшоевой даадаг 13 хүнһөө бүридэһэн звено үбһэ хуряалгаяа түлэг ябуулна. Эдэнэр сентябриин эхин болотор 1586 центнер үбһэ хуряаха уялгатай юм.

— Зунай үдэрнүүд наратай сэлмэг байбал, ехэ һайн һааб даа. Теэд бороо ороод һалахаяа болиходоо, манай үбһэшэдтэ ехэхэн һаад хэнэ. Тиигэхэдэнь үбһөө бага-багаар унагаагаад, тэрэнээ һэлижэ, урбуулжа байгаад хатаажа абахаяа оролдонобди. Жэшээнь, августын 7-до зургаан һүри табяад байгаа һаа, һүүлэй хоёр недели соо тэдэнээ хори болгообди. Һүринүүдээ дан ехэнүүд бэшээр, 40—50 центнер зэргэтэйгээр табинабди,— гэжэ звеное даагша хөөрэнэ.

Энэ звенодо үнинэй хүдэлжэ байһан дүршэлтэй механизатор Даба Будаев бусад нүхэдөө дахуулан ажаллана. Дунда һургуули дүүргэһэн хүбүүн Гарма Шалданов морин тармуураар үбһэ тармана. Һургуулиин гурбан үхибүүд баһал үбһэ хуряалгада хабаадана. Эдэ хэд бэ гэхэдэ, Женя Дармаев, Баир Домшоев ба Сережа Базаров болоно.

Энэ звено 1 трактортай, морин тармууртай нагшуургаар бухал шэрэхэ 3 сартай байна.

Звеногойхид бүхы 135 гектар газар дээрээ ургаһан ногоое һогооборишье гээн, орхингүй сабшажа, хуряажа, түсэбөө заатагүй дүүргэхэ зорилготой.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Ц. Ц. Ухилонов үбһэ тээжэ байна. 2. Һүри бэдхоогшод Д. Ц. Цыренов, В. С. Надмитов. 3. Һургуулиин үхибүүд сарнуудаар бухалкуудые шэрэнэ.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

Хурамхаанай район.

ШЭНЭ КООПЕРАТИВ АМЖАЛТАТАЙ

...улын хормойдо ор... «Восточные Саяны» ...нёдондо тэжээл үй... түрүүшын коопе...мхидхэгдээ һэн. Тус ... үбһэ, һолоомо ху... хартаабха, куузику ...рүүһалха, ургасыень ...суглуулха юм. Энэ ...ые хорёод жэлдэ ...ар ажаллаһан дүршэл...ном Г. А. Дашеев ...томилогдоһон байна. ...ристнууд Б. Л. Мог..., ... Андыков, А. А. ..., В. Д. Фролов, ... Шекталеев, С. Д. Булгутов, Д. Д. Шарнаев гэгшэд ажаллана.

Кооперативэй гэшүүд үбэлдөө поли дээрэһээ арба гаран мянган центнер һолоомо малай фермэнүүдтэ шэрэжэ абаашаа. Тэрэшэлэн долоон мянган центнер үбһэ малшад, хонишодто асаржа үгөө. Хабартаа хартаабхын болон куузику тариха поли дээрэ 1200 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулһан байна. Сабшалан дээрэ 1300 тонно наг шэбхэ гаргажа тараһан байна.

Кооперативай гэшүүд түсэбэй ёһоор 410 гектар сабшалан дээрэһээ 4100 центнер үбһэ абажа, 30 гектар полиһоо 4800 центнер куузику малтаха түсэбтэй. Мүнөө шэнжэлэн харахада, хартаабха, куузикугай ургаса һайн.

Үбһэ хуряалгын үедэ хура бороо таһалгаряагүй орожо, һаад түбэг ушаруулна. Тиигэбэшье һаань, ажалша бэрхэ механизаторнууд түрүүшын 300 центнер үбһэ һайн шанартайгаар суглуулжа, склад соо аятайгаар соможо һүрилөө.

Эндэ орёожо суглуулһан үбһэнэйнь шэгнүүр 250 килограмм болоно. Мүнөө тэдэнэр Тонтор гэжэ газарта хүдэлнэ. Һүүлээрнь һэлбантан, Булаг-Тала болон бусад сабшалангайнгаа ногоо хуряаха юм. Кооперативта мүнөө МТЗ түхэлэй зургаан, Т-25 түхэлэй хоёр трактор, тракторэй хоёр косилка, гурбан тармуур, томо һүри шэрэхэ хоёр тэргэ, үбһэ орёожо суглуулха гурбан машина ба бэшэшье техникэ даалгагданхай. Тус коллективэй механизаторнууд һара бүхэндэ уридшалан 150—170 түхэриг салин абанад. Жэлэй дүүрэхэдэ эсэсэй дүнгөөр бүхы олзоёо хубаарилжа абаха юм.

Б. БИРБАЕВ.

ГОРИТОЙХОН ТУҺАЛАМЖА

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй болон Министрнүүдэй Соведэй, республикын Бурятскагропромсоюзай, агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой, мүн ЛКСМ-эй республиканска комитедэй республикын бүхы ажалшадта хандаһан хандалгые һайшаан дэмжэһэн Захааминай районой Мэлын сельскэ Соведэй хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад түрэл СССР-эй 50 жэлэйн нэрэмжэтэ совхоздо үбһэ тэжээл бэлэдхэхэдэнь туһаламжа үзүүлбэ. Тодорхойлбол, энэ коллектив богонихон болзор соо 120 центнер үбһэ бэлэдхэжэ тушаагаа. Сүлөөтэй сагтаа, мүн үдэр бүхэндэ ээлжээлэн ерэжэ, даажа абаһан сабшалангайнгаа ногоо гар хажуураар сабшажа суглуулдаг байгаа. Эндэ дурсагдагша сельскэ Соведэй бухгалтер Л. Раднаева, гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Н. Хабинова, ажалай ветеран Ц-Д. Цыренжапова, Мэлын комплексно пунктын тушаан абагша Д. Будаева болон нютагай найман жэлэй һургуулиин багшанар бүтээсэтэйгээр ажаллаа.

М. ШАГДАРОВА.

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГА УНЖАГАЙРНА

Сагай уларилай тогтуурингүй байһанһаа уламжалан, Бэшүүрэй районой Бэшүүрэй совхоздо үбһэ хуряалгын хүдэлмэри унжагайржа, мүнөө ургаса хуряалгатайгаа зэргэсэшоод байна. Тиимэһээ ажахын тэжээл бэлэдхэгшэд болон механизаторнуудта хараалагдаһан зорилгонуудаа дүүргэхын тула горитой оролдолго гаргахань үлөөд байна бшуу.

Мүнөө совхоздо 1039 гектар сабшалан бии. Үбһэ хуряаха хүдэлмэринь һаял захалжа байна гэхэ гү, али тэжээл бэлэдхэгшэдэй звено бүхэндэ томо һүринүүд жэрылдэн олошорно.

Үбһэнһөө гадна ногооной витаминтай гурил гаргаха хүдэлмэри түлэгтөө. Абаһаар АВМ агрегадынь сабшалангай ногоогоор хангагдадаг байһанаа һаянайл тэжээлэй ургамалнуудые хэрэглэдэг болоо. Ушарынь хадаа поли дээрэхи шабар шалбаагууд хатажа, трактор, автомашинын ябахада, һаад ушаруулна. Урдандаа энэ агрегат 1000 тонно гурил бэлэдхэдэг һэн. Мүнөө 100 центнер ногооной гурил гаргаад байна.

М. ДАГБАЕВА.

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

4. ШҮДЭРТЭЙ МОРИНДОЛ ХОЛО ОШОГДООГҮЙ

(Түгэсхэл. Эхиниинь августын 9,14, 15-най номернуудта)

Энэ үе соо колхоз, совхозуудай өөhэдынь хүтэлбэрилхы корпус нилээд бэхижүүлэгдэжэ, ажахы бүхэндэ тоо бүридхэлгын хүдэлмэрилэгшэдhөө гадна гуша гарэн хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд элдэб тушаалтай ажаллана. Мэргэжэлтэдэй энэ отряд ургамалай шэнэ сортнуудые гү, али малай шэнэ үүлтэр байгуулхаар суглараа бэшэ, дээдын тоогүй олон зургаануудта эльгээгдэхэ захагүй гэхээр данса-тоосоонуудые бэшэжэ, зохёожо бэлдэдэг байгаа. РАПО-гой адресаар, зарим жэлдэ гурбан мянганhаа үлүү саарhан, захиралта, инструкци, заабаринууд дээдын зургаануудhаа ерэдэг байгаа юм. Тэрэнэй диилэнхи хубинь колхоз, совхозуудта сэхэ эльгээгдэдэг, дамжуулагдадаг байhан гээшэ. Эдэ бүхы саарhа-дансада хэрюу бэшэжэ эльгээхэ уялгатай хүнүүднай үнөөхил мэргэжэлтэд ааб даа.

Түхэреэн жэлэй туршада таhалгаряагүй дээрэhээ түсэб даабари, шалгалтын тооной, лимидэй үгтэжэ, мүн түсэб уялгануудай дүүргэлтэ тухай мэдээнүүдые эрижэ байхадань, хүдөө ажахын ямар предприятида өөрын ажалай эрхэ сүлөө байба гээшэб. Таряашанайнгаа hүүлээр ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд өөhэдөө дээрэhээ үгтэhэн даабари, заабари дүүргэдэг болоо юм. Үнэндөө бүхы юумэниинь, хэхэ ажалынь тон тодорхойгоор зохёогдожо үгтэдэг бэлэй. Оройдоол хорин гектар поли дээрэ арбан зургаан зүйлэй овощ хубаарилжа тариха тухай дээрэhээ саарhа абаhанаа город шадархи нэгэ багахан ажахын хүтэлбэрилэгшын тиихэдэ хөөрэhые мартагшагүйб.

Бүри гушадахи онуудта ороной зүүн зүгтэхи мал ажалай тон томо бааза гэжэ соносхогдоhон Буряад орондомнай шэнэ, боро газар элдүүрилхэ хүдэлөөн үргэдэжэ, ехэ хохидол ушаруулаа hэн. Абаhаар эгээл hайн үрэжэлтэй бэлшээри, сабшалан хахалагдажа, улаан элhэндэ дарагдаа. hүүлээрнь кукуруза тарижа захалхадаа эгээл hайн хүрьhэтэй полимнай энээндэ эзэлэгдээ hэн. Энээнэй удаа тэжээлэй ургамалнуудай тарилга болон сэбэр паар хороохо, ороohо таряа ехээр тарижа олзотохо тэмсэл үргэдөө. Нютагаймнай таряашадай анханда хара таряа, ешмээн ехээр таридаг байhыень мэдэбэшье, шэниисэ горитойгоор тариха захиралта дээрэhээ үгтөө. Үнгэржэ ерэхэдээ шэниисэ зарим жэлнүүдтэ бүхы тарилгын 70 процентыень эзэлдэг байгаа. Эдэ бүгэдэhөө уламжалан, хахалагдадаг газараймнай үрэжэл хараа байса муудажа захалаа бэлэй. Тусхайлбал, hүүлэй 16 жэлэй туршада хүрьhэнэй үрэжэл гурба дахин доошолжо, hалхинда үлеэлгэжэ элhэндэ дарагдаhан, хахалагдадаг газарнай дүрбэ дахин үргэдөө юм.

Хүдөө ажахын элдүүриин газарай бүридэлэй эрид хубилгагдажа байhан тэрэ жэлнүүдтэ бэлшээри, сабшалан хараа байса хороогдожо, адууhа малаймнай тоо толгой улам олошоруулагдажа захалаа hэн. Бэлшээриеэ hайнаар хэрэглээгүй гү, али хэмhээ үлүү hүрэг мал адуулхада, ногооной ургаса эрид доошолдог, үрэжэлынь муудадаг гээшэ. Тиин манай республикын ажахынууд тиимэ бэрхэшээлтэй заатагүй ушараа. Тусхайлбал, бии байгаа бэлшээримнай ургасаараа эды олон адууhа малыемнай тэнжээжэ бирахагүй байба бшуу. Илангаяа даладахи онуудай хахадаар хонидоймнай тоо толгой аяар хоёр миллиондо хүргэгдэhэн байна. Энээнэй удаа хэдэн зуу мянган гектар бэлшээриин хүрьhэн hалхинда үлеэлгэжэ, элhэндэ дарагдаад, ногоонойнь ургаса 2,5—4 дахин доошолоо бэлэй.

Хэрбээ колхоз, совхозуудай ажал хэрэгүүдые дээрэhээ хёрхоор шэртээд, агуу хүсэтэй олон дабхар хүтэлбэриин органуудай захиралта, зонхилолго доро бариад байхадань, республикымнай хүдөө ажахы улам доройтоо гээшэл даа.

hүүлэй үедэ ажахы болон дээрэhээ хүтэлбэрилхэ албан хоёрой хоорондохи «харилсаан» бага зэргэ hуларшоошье hаа, эдеэ хоолой продукци үйлэдбэрилэгшэдтэ ажалай эрхэ сүлөө олгоогүй байна. Ушарынь хадаа урдымнай хүтэлбэрилхы аппарат усадхагдаагүй, харин нюур шарайгаа, нэрзээ хубилгаад үлөө ха юм. Иимэ хубилалтын болоходо ажахынууд саг зуурын ажалай эрхэ сүлөөтэй болодогшье hаа, хүтэлбэрилхы аппарадай бэежэн тогтонижоходо дахяад захиран зонхилхо «hабартань» ороно. Тобшолбол, дэлгүүрэй экономикын үшөө нэбтэрүүлэгдээгүй байhан мүнөө үедэ колхоз, совхозуудай бүхы мүнгэ зөөриие захиран зонхилхо хүтэлбэриин аппарат өөрынгөө дураар хубаарилжа, бүхы «жолооень» хам баринхай байна бшуу.

Республикын хэмжээнэй хүтэлбэриин аппарат колхоз, совхозуудтай сэхэ холбоо тогтоодоггүй юм. Эдэнэй дундахи харилсаание ойртуулхаар район бүхэндэ үшөө нэгэ аппарат — РАПО байгуулагдаа ха юм. Дээрэhээ үгтэhэн бүхы захиралта, заабаринууд, саарhан, документнүүд заабол РАПО-гоор дамжуулагдан ажахынуудта үгтэнэ. Мүнөө район бүхэндэ ажахынуудшье тиимэ олон бэшэ гээшэ. Тиимэhээ дээрэhээ эльгээгдэhэн саарhа, захиралтыень саашань дамжуулхаар иимэ ехэ штадтай аппарат барихаар гү, гэhэн асуудал гарадаг гээшэ. Тобшолбол, РАПО-нуудые усадхаха тухай hураг суу дэлгэрээ hэн. Энэнь КПСС-эй ЦК-гай мартын (1989 он) Пленум дээрэшье дэмжэгдэhэн байха. Тэд эндэ тогтоол абахадаа, РАПО-нуудые усадхахагүй, энэ үндэhэ hуури дээрэнь шэнэ аппарат байгуулхаар шиидээ. Иигээд ерэхэдээ, захиран зонхилхо хүтэлбэриин аппарадые бүри бэхижүүлээд үлөөхэ гэлсээ бшуу.

Газар тухай Хуули соо хүдөө ажахын үйлэдбэри эрхилэгшэдтэ ажалай эрхэ сүлөө олгохо тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэнхэй. Тусхайлбал, таряашан бүхэн газарайнгаа бодото эзэн болохо гээд хэлэгдэнхэй юм. Тэд энээндэ зориhон харгын захагүй ута байгаашье hаа, мүнөө хүрэтэрөө тодорхойгоор бэелүүлэгдээгүй байна. Магад ондоо зам шэлэгдээ гү? Газараа звено, бригаданууд болон бусад подразделенинүүдтэ даалгахадамнай ёhотой эзэтэй болоогүй байба бшуу. Бидэ абаhаар иимэ алхам хэхэhээ урид ёhотой эзэнэй мэдэрэл мүндэлхэ гэжэ найдаhан байгаабди. Тэд найдалнай буруу hүроо. Үнэндөө бидэ айлшандаа hайниие хүсэжэ хандахадаа «гэртээ байhандал байгты» гэдэг гээшэбди. Тэд айлшаднай энэ гэрэй эзэн бэшэ байhан хадаа иимэ мэдэрэлдэ хэзээдэшье абтахагүй бшуу. Таряашаншье баhал айлшандал адли газарай эзэн байhанаа мэдэрнэгүй. Ушарынь хадаа даажа абаhан газарынь өөрынь бэшэ ажахын ха юм. Хэрбээ ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй ямар нэгэ зүришэлдөөнэй гарабал, энэ газарыень заабол буляажа абаха гээд таряашан hайн ойлгоно. Тиимэhээ таряашанда ёhотой эзэн болохоор газарыень хубаарилжа үгөөд, ямаршье захиралта, заабаригүйгөөр ажаллаха эрхэ байдал байгуулха шухала.

Хэдэн жэлэй саада тээ ажахынуудай подразделени бүхэндэ хамтын подрядай гурим нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаа hэн. Эндэ коллектив бүхэнэй арга боломжо хараада абтадаггүй байгаа. Тиимэhээ энэ шэнэ аргын ашаар таряашамнай газарай эзэнэй ёhотой мэдэрэлтэй болижо шадаагүй, шадахашьегүй hэн. Юуб гэхэдэ, шэнэ арга нэбтэрүүлхэдээ урид бодомжолжо, гүнзэгыгөөр шэнжэлдэггүй байhаниинь алдуутай гээшэл даа.

Мүнөө арендын харилсаа, кооперативна гурим, таряашанай ажахынуудые баhал идхалга, баалалтын хүсөөр нэбтэрүүлхые оролдоно. Жэшээлбэл, арендын харилсаа нэбтэрүүлhэн ажахынуудые үри шэриhээ сүлөөлхэ гэhэн найдуулгань баhал гайхалтай.

Нютагай Соеедүүдhээ газар абахада хамаагүй гэжэ Хуули соо хэлэгдэнэ. Тэд нютагай Соведүүдтэ хубаарилхаар газар мүнөө хүрэтэрөө үгыл. Бүхы газарнай колхоз, совхозуудта хэтэ мүнхэдөө ашаглахаар үгтэнхэй hэмнай.

Минии бодомжолходо, эндэ газарай талаар ехэ хубилалта хэхээр болоо. Иимэ хубилалтын үнгэргэгдөө hаа, нютагай Соведүүд хубаарилха газартай болохо hэн. Мүнөө хаа — хаанагүй хүтэлбэриин ехэ, багашье аппарадууд бии зандаа гээшэ. Зүгөөр иимэ аппарадуудай үүдэндэ гэхэ гү, олоной анхархаар газарта «Захиран зонхилжо болохогүй» гэhэн Ленинэй үгые аржытар бэшээд үлгэжэрхёо hаа, зохид бэлэй. Ушарынь хадаа Ленинэй хэлэдэгэй ёhоор, аппарадай кабинедэй эзэд «таряашадай багшанар бэшэ, харин hурагшанарынь» байhанаа ойлгог лэ.

А. ДЕРИГЛАЗОВ,
экономикын эрдэмэй кандидат.

АРЕНДАТОРНУУД ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭНЭ

Утаата тосхоной гол үйлсын баруун талада ехэ гэгшын самбар дээрэ Далахайн совхоз «XII табан жэлдэ 129110 центнер үбhэ, 82920 центнер силос, 26332 центнер сенаж, 6500 центнер корнеплод бэлэдхэжэ, ниитынгээ малда тэжээлэй бата бэхи үндэhэ hуури байгуулха» гээд аржытар бэшэгдэнхэй харагдадаг. Аяар табан жэлэй саада тээ бэшэгдэhэн эдэ тоонууд хэдэн мянган адуу, малдаа бардам хүрэхэ тэжээлтэй болохот гэжэ совхозой малшадые, адуушадые найдуулаа hэн. Тэд..., мүнөө эндэ силос, сенаж дараха, корнеплод ехээр ургуулжа хуряаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдахаа болишоо. Ушарынь гэхэдэ, hүүлэй үедэ Утаата-Далахайн байгаалиин, сагай уларил хубилан муудажа хүйтэржэ, hарьдагай шэнжэтэй боложо, силос сенажай ургамал, корнеплод муугаар ургадаг болошоо. Хабартаа орой болотор хүйтэрхэдэнь, бэлшээриин, ногоон, таримал элдэб ургамал бирагүй ургана. Тэд байгаалиин бэрхэшээлтэй эбсэшоод hуухаар бэшэл бшуу. Үдхэжэ байhан малаа үбэлэй үедэ элбэг хүрэхөөр тэжээлээр хангахын тула холын хараатайгаар ажалаа ябуулха саг ерээд байна ха юм.

Байгша ондо ажахынгаа сабшалан дээрэхи, мүн хээрын нута тохойгоор ургаhан ногоо сум хуряажа абахын тула совхозой нэгэдэхи отделенидэ 16 звено, хоёрдохи отделенидэ 13 звено байгуулагдажа үбhэндөө ороо hэн. Хамта хүсэд бэшээр оньhожоруулагдаhан 6, гүйсэд оньhожоруулагдаhан 4, мүн морин косилкатай гар хажууршадай 19 звено мүнөө хоорондоо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй ажаллажа байна. Совхозой партбюрогой, дирекциин, профкомой, ВЛКСМ-эй комитедэй баталhан мүрысөөнэй гуримай ёhоор тэжээл бэлэдхэлгын үедэ арбан хоног бүхэнэй дүнгүүд сорсологдожо, эрхимлэhэн звенонууд урмашуулагдадаг байба. Нэгэдэхи hуури эзэлhэн звено 30 түхэригэй, 2-дохи hуури — 20 түхэригэй, 3-дахи hуурида гарагшад 15 түхэригэй мүнгэн шангаар шагнагдана. Харин үбhэ хуряалгын түгэсхэлэй дүнгөөр эрхимлэhэн звено нэгэ мореор, 2-дохи, 3-дахи hууринуудые эзэлэгшэд 200—150 түхэригөөр урмашуулагдаха байна. Звенонуудай байгууламжые хараада абажа, түрүү hуурида гарагшадта хамта 5 морин шан болгон үгтэхөөр хараалагдаа. Тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 100 процентhээ дээшэ дүүргэбэшье hаа, шагналай hууринуудта хүртөөгүй звенонуудта 80 түхэригэй урмашуулга тогтоогдобо. Энээнhээ гадна даалгагдаhан сабшаланhаа ондоо тээ үбhэ тэжээл бэлэдхэhэн звенодо 1 центнер үбhэнэйнь түлөө 9 түхэриг 78 мүнгэн түлэгдэхэ байна. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые сорсолходоо хүдэлмэриин шанар болон түрүү арга дүй дүршэл нэбтэрүүлhэниинь, мүн звеногой гэшүүдэй ажалай журэм хараада абтагаа юм. Илангаяа hүүлэй 5 жэлэй туршада тэжээл бэлэдхэлгын звенонуудай гэшүүн бүхэндэ хубаарилхада дунда зэргээр эгээл ехэ дүн түйлаhан звенодо анхарал хандуулагдаха. Зүгөөр ажалдаа гэнэ усал зайсуулха дүрим эбдэhэн журамаа алдаhан, архидаhан коллективүүдтэ арбан хоногойхиhоо байха түгэсхэлэйшье дүнгөөр шагналнууд үгтэхэгүй.

Далахайн совхозой тэжээл бэлэдхэхэ бүхы звено 5 жэлэй болзороор арендын харилсаанай хэлсээ баталанхай. Тиигэжэ арендаторнууд — үбhэшэд даажа абаhан сабшаланhаа тэжээл ехээр суглуулжа, эрхим шанартайгаар совхоздоо худалдахын тула газараа үтэгжүүлхэ, үhалхаhаа эхилээд бүхы ажалаа өөhэдынгөө арга шадалаар хэхэ байна. Мүнөө эндэ сабшаландань ээзд олдобо гээшэ. Саашадаа силос сенаж дараха, корнеплод тариха арендаторнуудай коллективүүд баhал мүндэлхэнь ха.

— Совхозой партбюрогой гэшүүдэй болон хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриие эмхидхэжэ, хинан шалгажа, социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые сорсолжо байха тусхай бүлэгүүд байгуулагдаба. Жэшээлхэдэ, Тутхалтын хэдэн звенонуудай хүдэлмэриие зоотехник В. Д. Доржиев, 1-дэхи отделениин зоотехник А. Д. Рампилов, гаражые даагша В. Ц. Будаев гэгшэдhээ бүридхэгдэhэн бүлэг хинан шалгана. Совхозой ахамад зоотехник Ч. Д. Цыденжаповай хүтэлбэрилдэг бүлэг Утаатада, сомоной Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Б. Л. Жигжитовэй бүлэг Урда-Гол, Зусалангай звенонуудые, мүн минии хүтэлбэрилдэг бүлэг Субутай, Хабарзаан, Зүүн-Үбэр, Тарбагатайн сабшаланда ажаллагшадые шалгаха юм. Тэжээлэй шанарай түлөө гүйсэд харюусахаhаа гадна 10 хоног бүхэндэ hурилэгдэhэн үбhэ хэмжэжэ, мүрысөөнэй дүнгүүдые сорсолжо байха ёhотойбди. Энэмнай харюусалгатай хэрэг, —гэжэ совхозой партийна бюрогой секретарь Борис Лубсанович Балданов хөөрэнэ.

Хэнзэхэн гэжэ газарта Цыренжаб Замбалаевай хүтэлбэрилдэг хүсэд бэшэ оньhожоруулагдаhан звено яhала hайнаар хүдэлжэ байна. Табан хүнhөө бүридэhэн энэ коллектив «Беларусь» тракторнай 60 гектар сабшалан арендээр абанхай. Мүнөө эндэхи сабшалангай хахадынь сабшагдаад, хэдэн hүри үбhэн hайн шанартайгаар сомогдоод байна.

Совхозой комсомолой комитедэй секретарь Юрий Мархаевай ударидадаг комсомол-залуушуулай звено агээл холо hарьдагай захадахи 36 гектар сабшалан арендээр абаад, ургасыень хуряажа байна. Бүхыдөө табан хүнтэй гар хажууршадай энэ звено түрүүшын хэдэн hүритэй болобо. hүүлэй үедэ хура бороогой тоhалдангүй орожо байбашье, сэлмэг үдэрэй тогтоходо хатаhан үбhэеэ дары тармажа суглуулхые оролдоно.

— Совхозоймнай үбhэшэд сэлмэг үдэрнүүдые ашагтайгаар хэрэглэхын тула аhан шадалаараа оролдоно. Сабшаhан үбhэеэ гээлтэ хоролтогүйгөөр, hайн шанартайгаар тармажа абаха хэрэгтэй, —гэжэ тус совхозой 3-дахи отделение эрхилэгшэ Дамби-Жалсан Ламажапович Самбуев хөөрэнэ.

Совхозой Хуурлигай голдо яhала hайн ногоон ургаа. Тэрэниине саг болзортонь гээлтэгүйгөөр хуряажа абахын тула мүнөө 9 звено хүдэлнэ. Хуурлигай сабшалангай hилхаанай участогта Санагын ой модоной ажахын 9 хүдэлмэришэдhөө бүридэhэн Александр Цыренжаповай, Хүгшөөлэйдэ Леонид Гомбоевой гэр бүлын болон түрэлхидэй 11 хүнhөө бүридэhэн звено үбhэ сабшажа захалhаар хори гара хоноо. Хэдэн hүрикүүдтэй болонхой. Хүгшөөлэйн звеногэй машинист Андрей Доржиевич Убашеев эндэ 15-дахи жэлээ үбhэшэнөөр ажаллана. Тэрэ жэл бүри морин косилкаар үбhэ сабшахадаа дүй дүршэлтэй болонхой гээшэ. Косилкын моридые hайнаар hургажа, хүтагануудыень hайнаар хурсэдажа шададаг хадаа үдэртөө 4 гектарhаа бага бэшэ газарай ногоо ядамаггүй унагаагаад лэ байдаг. Мүн Санагын участогай больницын кочегар Борис Доржиевай звенодо үниэнэй дүй дүршэл ехэтэй машинист Цыренжап Цыренжапович Гундуев нүхэр Убашеевhээ дутангүй ажаллажа байhаар. Гол ажалайнгаа хажуугаар нүхэр Гундуев машинист-hурган хүмүүжүүлэгшэ болоhон хадаа хоёр залуу хүбүүдые морин косилкын машинистын дүй дүршэлдөө hургажа байна. Энэнь ехэл hайн гээшэ даа.

Санагаhаа наашаа Енгорбойн дабаа дабаахада, харгын хажуудахана оршодог АВМ-эй агрегат бороотойшье hаань, хүдэлжэ байба. Эндэ Василий Раднаевич Хандуев ахалагша машинистээр арбадахи жэлээ хүдэлнэ. Тэрэнэй бригадада комбайнер Семен Батуев, тракторист Шарлай Балданов, комбайнерай туhалагша Александр Цыремжитов, машинистын туhалагша Владимир Бадмаев ажалладаг. Мүнөө эдэ нүхэд 120 гектарай поли дээрэ хоолигдожо таригдаhан шэниисэ болон хара таряанай эшэ залаае сабшажа, агрегатдаа хэрэглэнэ. Бүхы техникээ өөhэдөө заhабарилжа хүдэлгөө юм. Хүршэ Дүтэлүүрэй совхоздо хэрэглэмжэhээ гаргагдаhан комбайн өөhэдын хүсөөр заhабарилжа ашаглана. Мүнөө эдэнэр нэгэ часай туршада 3—3,5 тонно хэршэгдэжэ хатаагдаhан үбhэ гаргаха байна. Үдэртөө 15—20 тонно тэжээл гаргаха эргатай байhан аад, поли дээрэ сабшагдажа хэршэгдэhэн ногоо ори ганса тэргээр зөөхэдөө лехээр hаатана.

Енгорбойн совхозой хүтэлбэрилэгшэд АВМ-эй коллективтэ анхарал хандуулнагүй. Үнгэржэ ерэхэдээ тэдэниие тэжээл бэлэдхэгшэдэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэшье оруулаагүй, хэлсээшье баталаагүй. Үнгэрhэн жэлнүүдтэ мүрысэжэ, урмашуулагдажа байhан аад, мүнөө жэл АВМ мартагдажа орхигдошобо. Совхозой профкомой hайн тэжээл бэлэдхэжэ байhан нүхэдтөө онсо анхаралаа хандуулха ха гү?

М. ГОНЧИКОВ,
манай корр.

Хүдөөгэй барилга хүгжөөхэ тухай

ГОЛ ШЭГЛЭЛЫНЬ БОЛОНО

Дулдаргын заhабарилга-барилгын участогай коллектив энэ жэлэй эхинhээ эдэбхи ехэтэйгээр ажаллажа, барилга хабсаралгын хүдэлмэринүүдэй түрүүшын хахад жэлэй түсэб болзорhоо урид, hайн шанартайгаар дүүргэбэ. Энэ хугасаада тус коллектив 364 мянган түхэригэй барилга хээ гэхэ гү, али түсэбтэ даабариа 110 процент бэелүүлээ. Хэhэн хүдэлмэриин хэмжээн нёдондоной энэ үеынхиhөө 3,7 процентээр дээшээ юм. Гэхэтэй хамта барилгын талаар түсэб 129,5, капитальна заhабарилгын түсэб 107,8 процент дүүргэгдээ.

Дулдаргын барилгашад ямар ушарhаа урагшатай hайн хүдэлнэб? Районой хүн зондо тон шухала барилга эрхилжэ байhанаа гүйсэд мэдэрнэ, тиимэhээ иимэ шударгыгаар ажаллана гэжэ тобшолоо hэм. hүүлэй 3 жэлэй туршада больницын үргэн ехэ комплекс барижа байнхай. Жэлэй эхинhээ эндэ 274 мянган түхэригэй ажал хээ. Хажуугаарнь, больницын барилгада районой бусад хүн зон туhалалсадаг байна. Жэшээлхэдэ, Дулдарга hууринай ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд эдэбхитэй хабаадалсаа.

Мүнөө үедэ бэлэн болгогдоhон поликлиникын кабинедүүдтэ мебель оруулагдажа байнхай. Аргагүй уужам ехэ таhалганууд hэн туладань шэрдэхэ, сагаадаха, хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээр хангаха гээшэ бэлэн бэшэ хэрэг юм. Эхэнэрнүүдэй совет, районой түб hууринай ажалша коллективүүд поликлиникые болбосон түхэлдэнь хүргэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаба. Жэшээлхэдэ, Дулдарга hууринай гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй нэжээд горшоог сэсэг поликлиникэдэ бэлэглэбэл, аргагүй туhатай ха юм.

Больницын комплексын барилга дээрэ хүдэлжэ байhан барилгашадаар hаяхан уулзажа хөөрэлдэхэдэмнай, РСУ-гай прораб Потр Петрович Сапожников иигэжэ хэлэбэ:

— Барилгашадай бүхы бригаданууд бүтээсэ ехэтэйгээр, даалгагдаhан ажалдаа эзэн ёhоор ханданад. Үсөөн бэшэ ушарта барилгада хабаагүй мэргэжэлтэй зоншье хабаадалсаа юм. Гэбэшье Геннадий Петрович Кузнецовой ударидадаг звеногой гэшүүд илангаяа үрэ бүтээсэтэйгээр ажаллажа, бусадтаа бодото үльгэр жэшээ харуулнад. Эдэнэр поликлиникын шала дэбдөө, шэрдээ.

Ажалай ветеран Ампил Дамдинович Гомбоевой толгойлдог шулуугаар барилга хэдэг звено урданайхидаа адли урагшатай hайнаар ажаллана. Владимир Яковлевай ударидадаг бригада поликлиникын барилгада эхинhээнь хүдэлнэ. Андрей Васильевич Новиковой бригада уhа дамжуулдаг соргонуудые тодхохо шухала хүдэлмэри эрхилнэд. Александр Григорьевич Шимбулинай бригада гагнууриин горитойхон ажал хэжэ, энэ барилгые түргэн түгэсхэхэ хэрэгтэ горитой нүлөө үзүүлбэ. hүүлэй үедэ тус бригада дулаа үгэхэ түхеэрэлгэнүүдые хабсарганад. Модошо дархан Виктор Михайлович Емельянов үүдэ, сонхо гэхэ мэтые наринаар тааруулжа hуулгаа. Гэхэтэй хамта прораб Виктор Владимирович Мочалов, мастер Виктор Николаевич Полушкин гэгшэдэй эмхидхэхы шадабарие тэмдэглэлтэй. Дулдаргын РСУ-гай коллективэй эмхидхэл hайнтай ажалай ашаар эндэхи поликлиникэ hаяхан ашаглалгада үгтэбэ гээшэ. Мүнөө сагта магтаалай хаhын үнгэрhэншье hаа, иимэ эбтэй эетэй урагшатай коллектив тухай hайшаан дурдаагүйдэ аргагүй байгаа.

Социальна удха шанартай иимэ объектнүүд хүдөөгэй барилгын гол шэмэглэлынь болоно гэжэ hананаб. Юрэнхыдөө нютагай шэнжэ шарай тодорхойлно ха юм. Зарим тээ гэрнүүдые гү, али малай байрануудые олоор бариад, элүүрые хамгаалгын гү, али соёл гэгээрэлэй шэнэ гуламтануудай хуушан, уйтан байрануудта байхадань, hанаанда тааруугүй байдаг.

Нютагай зоной энэ хэрэгтэ эдэбхитэй хабаадалсаhые үшөө дахин тэмдэглэе. Зарим үдэр поликлиникын барилгада 120-ёод зон хүдэлдэг байба. Тиигэжэ, олоной хүсөөр Дулдарга hууринда амин шухала, олондо хэрэгтэй барилга ашаглалгада үгтэбэ гээшэ.

И. БАТОМУНКУЕВ.

УЛААН-ҮДЫН М. И. КАЛИНИНАЙ НЭРЭМЖЭТЭ ЛОКОМОТИВНА ДЕПОГОЙ ЭЛЕКТРО-ГАГНАЛГЫН ЦЕХТЭ ТАБАН ГАГНУУРШАН ХОЁР ХАЛААНДА ХҮДЭЛДЭГ ЮМ. ТАБАДАХИ РАЗРЯДАЙ ЭЛЕКТРО-ГАГНУУРШАД ВИТАЛИЙ ЩЕННИКОВ НИКОЛАЙ ПЬЯНКОВ, АЛЕКСЕЙ МИРОНОВ ГЭГШЭД АЖАЛАЙ ВЕТЕРАНУУД ЮМ. ТЭДЭНЭР ХАЛААНАЙНГАА ДААБАРИ ХОЛО ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭНЭ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ТҮРҮҮ ЭЛЕКТРО-ГАГНУУРШАД ВИТАЛИЙ НИКОЛАЕВИЧ ЩЕННИКОВ, АЛЕКСЕЙ МИРОНОВ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЗАМБУУЛИНАЙ ХАЛААНДА

Ниидэлгые хүтэлбэрилдэг түб. Эрдэм-шэнжэлэлгын «Мир» гэжэ комплекс дээрэ Геннадий Манаков Геннадий Стрекалов хоёрой ниидэлгын түрүүшын гурбан долоон хоног түгэсэбэ.

Үнгэрэгшэ хоёр үдэрэй туршада космонавтнууд урид хараалhанай ёhоор станци болон модульнуудые сэбэрлэhэн, техническэ болон технологическа зарим тэды туршалгануудые хэhэн байна.

Абтаhан мэдээсэлэй ёhоор ниидэжэ ябаhан комплекс дээрэхи хэрэгсэлнүүд hайнаар хүдэлнэ.

Газарай нюрууhаа эгээ ехээр холодолгонь 409 километр; Газарай нюрууhаа бага зэргэ холодолгонь 379 километр; 92,2 минутын туршада комплекс Газарые тойроно.

Космонавтнуудай ажал хүдэлмэри үргэлжэлhөөр. Тэдэнэй бэень hайнууд.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ…

ТУhАЛАМЖ… ТЭДХЭМЖЭ ХЭР…

Хойто Байгалай районой промышленна предприятинуудай коллективүүд hайн шанартай продукци ехээр гаргажа, ажалшадай хэрэглэмжые хүсэд hайнаар хангаха гэhэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажаллана. Эдэнэр модо бэлэдхэжэ, оронойнгоо промышленна предприятинуудта, барилгын эмхинүүдтэ худалдана, хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые гаргажа, БАМ-ай барилгашадые хангана, hү, мяха үйлэдбэрилнэ, загаhа олзоборилжо дабhална, сонгоонь, ангай арhаар хубсаhа хунар оёно.

Промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд долоон hарын туршада 6 миллион 800 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргажа, хэрэглэгшэдтэ эльгээгээд байна. Үнгэрhэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 140 мянган түхэригөөр ехэ продукци гаргагдаа. Уоянай леспромхозой хүдэлмэришэд модо отолжо, хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые ехээр гаргаха хэрэгтэ анхаралаа хандуулна. Байгша оной долоон hарын туршада 17 мянган кубометр хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые гаргаа гэхэ гү, али даабаряа 118 процент дүүргэhэн байха юм. Уоянай леспромхозой хүдэлмэришэд жэлэй түгэсэтэр үшөө 15 мянган кубометр хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые гаргажа, БАМ-ай барилгашадай, районойнгоо ажахынуудай хэрэглэмжэ хүсэд hайнаар хангахын тула оролдоно.

Барилгын хэрэгсэлнүүдые гаргадаг Уоянай комбинадай коллектив жэлэй эхинhээ 2 миллион 800 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилөө гэхэ гү, али долоон hарынгаа даабари 113 процент дүүргэжэ, муу бэшэ үрэ дүн түйлаба. Тус комбинадай хүдэлмэришэд түмэр-бетон, хюрөөдэмэл хэрэгсэлнүүдые гаргана, сонхын можо, үүдэнүүдые хэнэ. Ойрын сагта эдэнэр жэлдээ 26 мянган кубометр гэрэй томо панельнэ хабтагайнуудые хэхээр бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Уоянай комбинадай хүдэлмэришэд hайн шанартай продукци улам ехээр үйлэдбэрилжэ, Хойто-Байгалай районой hуурин, поселогуудта, Северобайкальск хотодо байрын гэрнүүдые, социально-соёлой байшангуудые олоор бариха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Эдэнэр промышленна продукци гаргаха даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг болобо. Саашадаа шанга анаар хүдэлжэ, түйлаhан амжалтануудаа улам арьбадхаха хэрэгтэ анхаралаа хандуулна. Уоянай комбинадай коллектив үшөөл залуу. hаял хүсэндөө орожо ядажа байна. Дутагдалнуудаа усадхан, түрүүшүүлэй зэргэдэ жагсахын тула оролдоно.

Комбинадай цехүүд соо мүнөө сагай эрилтэдэ хүрэмэ бүтээсэ ехэтэй оньhон түхеэрэлгэнүүдые тодхохо хэрэгтэй. Нютагай Соведүүд, арадай депутадууд энэ хэрэгтэнь туhаламжа хүргэхэ бээз гээд hанагдана. Тиигэбэл Уоянай барилгын материалнуудай комбинадай коллектив үшөөл ехэ продукци гаргажа, хүршэ районуудай ажахынуудта худалдажа, коллективтээ сэбэр олзо оруулха арга шадалтай болохо.

Районой коопзверопромхозой хүдэлмэришэд ангай арпа гүрэндэ худалдаха, ангай арhаар хубсаhа оёхо даабарла амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай. Тус коллектив байгша оной эхинhээ 280 мянган түхэригэй хубсаhа оёжо, районойнгоо ажалшадта худалдаад байна. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 200 мянган түхэригтэ ангай арhаар хубсаhа оёжо, арбан хоёрдохи табан жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэхын тула коопзверопромхозой коллектив оролдоно. Ангоянай ой модоной ажахын, «Уоянский» госпромхозой коллективүүд промышленна продукци үйлэдбэрилхэ даабаряа амжалтатайгаар дүүргэжэ, үшөөл hайн үрэ дүн түйлахын тула оролдоно.

Харин тиихэдэ Северобайкальскын hүнэй, Нижнеангаоскын загаhанай заводуудай коллективүүд урданайхиhаа hураггүй муугаар хүдэлжэ, хэлсээтэ уялгануудай ёhоор продукци эльгээхэ түсэбөө бэелүүлэгүй. Загаhа… дэлмэришэд … дукци худалд… түү эльгээбэ… коллектив … даабари 94 … байха юм.

— Байгша … едэ дүтэ ер… нүүдтэ загаhа… бусаа. Нүүри… хонуудта гүль… биха ушар … таар, жарава… даа наймаа… логдоо. Энэ… бари дүүрг… шалтагаани… загаhанай за… Ю. Г. Бельски…

— Завод … баригдаhан ба… хөөрэлгэнүүд … хүдэлмэришэд… ушартай боло… рэhээ даабар… гүйбди,— гэжэ … директор Ф. … лэнэ.

Тэрэнэй хэл… Барилга-хабсар… поездын колл… робайкальскын … барилга муу … hүүлдэнь заhа… гэн зөөри е… даа. Сагаан … гаар гаргагд… далые усадха… родской Сове… оной промыш… тинууд, барил… нэй заводой … hаламжа хүрг… лоод байна. … энэ предприя… гаргаагүйдэ …

Юуб гэхэдэ … зуудай hаали… бүри ехэ hү … то эльгээнэ … най ажалшад … энэ үеынхитэ… хэдэ, 925 цен… hаагаад байна … тоо толгойе… гүйгөөр, үүл… руулжа, эрхи… жээлээр дута… гаhанай ашаг… ажахынууд ех… лоо. Саашадаа … hааха зорилго … Тиимэhээл … хотын hүнэй … суудые, цехүү… hабарилха, үр… шэнэ, мүнөө … хүрэмэ оньhо… дые тодхохо … асуудалые м… хэ шухала.

Хойто-Байгала… мышленна п… коллективүүд … продукци ехэ… са районойнгоо … шэ область, хи… шадта худалда… логдоhон модо … гээд лэ тон … холын хото гор… ганиуудта эль… галда модо бо… гахан комбина… хэрэгтэй. Модо… хабтагайнуудые … раггүй аша үр…

Буряадай АС… ниүдэй Сове… талаар туhал… хэрэгтэй боло… путадууд рай… ально-экономи… түргэдхэхэ … нүлөө үзүүлхэ … нууд. Горсове… сессинүүд дэ… наар хөөрэлд… юушье хэгдэнэ… галда оёдолой … дые нэхэхээр. … баад жэлэй ту… ажахын эдэбх… нууд, горсове… сессинүүд дэ… гарадаг. Хэрэг… хэгдэнэгүй. О… нэгэдэлэй фи… рилэгшэд таар… саhа оёно. … хотын ажалшад… дуратайгаар … Оёдолой бага… дые районой … нэхэхэ шухала. … дыгөө дотор … гадаг болохо …

Промышленна … ехээр гаргаха … Хойто-Байгалай … приятинуудта б…

К. …
манай …

Совет орон дотор

БАКУ. Нютагай «Эколог» кооператив хотын агаарай дайдада промышленна предприятинуудай хаядаг хорото зүйлнүүдые «бүридхэлдэ абажа» эхилээ. Тэндэ хүдэлдэг мэргэжэлтэд иимэ хорото бодосуудые хаядаг газарнуудые тодорхойлно, тэдэнэй бүридэлые шэнжэлнэ. Гадна кооператив сэбэрлэлгын барилганиудай проектнүүдые зохёохо, барилга хэхэ юм.

ТОМСК. Гушаад онуудта хуули бусаар хэрдагдажа, Томскдо эльгээгдээд, тэндэ буудуулhан ородой мэдээжэ поэт Николай Клюевэй шүлэгүүдэй согсолборие эндэхи номой хэблэл барлан гаргаба. Поэдэй олон зохёолнууд, поэмэнүүд тэрээн соо суглуулагданхай. Поэдэй hайн нэрые hэргээхын тула ехэ юумэ хэhэн эндэхи багшанарай институдай профессор Л. Пичурин оролто статья бэшээ юм.

СЕВЕРОБАЙКАЛЬСК (Буряадай АССР). Эндэхи БАМ-ай түүхын музейдэ нээгдэhэн онсо шухаг экспонадуудай выставкэ буряадуудай эртэ урдын зүйлнүүдтэй танилсуулна. XVIII—XIX зуун жэлнүүдэй ажалай багажа зэбсэг, гэрэй хэрэгсэлнүүд, буунууд табигданхай. Эхэнэрнүүдэй гоеолтонууд hонирхол ехээр татана. Буряад арадай үндэhэн искусстватай хүнүүдые гансашье танилсуулха бэшэ, мүн … лой хүшөөнүүд… хандахада обще… лые хандуулха г… зорилго болоно.

УЖГОРОД. З… ластиин Воловец… лэдбэрилжэ эх… гууд хада газа… малшадта таар… нүхэсэл байгуу… гэрнүүдые бари… газарта иимэ г… гаяа ехээр ху… потагропромтехн… доо коллективэй … халааха гелео… дые үйлэдбэрил… Хонишодой бол… лагшадай санит… далые hайжару… туhалха ёhотой …

ШЭНЭ БҮЛГЭМ

КИРОВ. Ангуушадай болон загаhашадай нютагай бүлгэм Кирово-Чепецкын арадай депутадуудай районно Соведтэй 200 мянган гектарhаа дээшэ талмайтай уhа сөөрэм болон агнууриин газарые арендэдэ абаха тухай хэлсээ баталба. Хэлсээнэй ёhоор, арендатор районой мэдэлдэ байhан агнууриин-загаhа олзоборилгын нөөсэнүүдые арбан жэлэй турша соо хэрэглэхэ эрхэтэй. Бүлгэм өөрынгөө ажахын ажал ябуулгые элирхэйлхэ, түүхэй эд зөөриеэ өөрөө худалдаха эрхэтэй. Тиихэдээ хэлсээнэйнгээ үндэhөөр Соведтэ арендын түлбэри түлэдэг байха юм.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиие угтуулан

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ СААШАДАНЬ НАРИЖУУЛХА

Республикын Верховно Соведэй хоёр- сессидэ бэлэдхэл эдэбхитэйгээр ягдажа байна. Республикын арадай депутадуудай сельскэ, сомоной, посел- районно Соведүүдэй, эдэ Сове- гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэ- зүблөөн Улаан-Үдын Соведүүдэй конференц-зал соо hаяхан үнгэрбэ. зүблөөе республикын Верховно Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлог- В. В. Саржан хүтэлбэрилөө.

.Зүблөөндэ хабаадагшад «Арадай депутадуудай Соведүүдэй хүтэлбэриин байгууламжа тухай» Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Соведүүдэй хүдэлмэриин асуудалнуудай талаар сагүргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ Н. П. БЫКОВЭЙ, «Буряадай АССР-эй арадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэриин социологическа шэнжэлгэнүүдэй дүнгүүд тухай» Буряадай эрдэмэй түбэй эрдэмтэн Д. Д. МАНГАТАЕВАГАЙ элидхэлнүүдые шагнаhан, зүбшэн хэлсэhэн байна.

Арадай депутадуудай сельскэ, сомоной, поселково, районно Соведүүдэй түрүүлэгшэнэрэй зүблөөндэ Верховно Соведэй сагүргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр, комиссинуудай гэшүүд, КПСС-эй райкомуудай нэгэдэхи секретарьнууд хабаадаба. Тус зүблөөн дээрэhээ хэгдэhэн тэмдэглэлнүүд доро үгтэбэ.

дай депутадуудай нютагай Соведүүдэй хүтэлбэриин байгууламжа тухай Н. П. БЫКОВЭЙ элидхэлhээ

нютагуудта Соведүүд байгууламжатай байха гэhэн асууд hүүлэй hан байна. Соведэй Соведэй гүйсэдком хоорондоо ямар харил- ёhотойб, нэгэ ню- Соведэй хоёр байха юм асуудалаар Хориин Дээдэ-Хүрбын сель- түрүүлэгшэ А. Г. Краснопартизанска Соведэй — В. Г. Бичу- сельскэ Соведэй Холмогорова, Ашан- Соведэй — Г. В. Хасуртайн сельскэ гүйсэдкомой түрүү- В. Хоронутова болон радхалнуудые Верхов- эльгээгээ. Тэрэшэ- районой «Сиби- колхозой түрүүлэгшэ Седов, Хяагтын райо- сомоной Сове- гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Бэденсаа, Муйска рай- поселково гүйсэдкомой түрүү- А. Л. Кардаш болон бусад мүн лэ өөрынгөө hанамжануудые оруулаа.

Республикын арадай депутадуудай сельскэ сомоной, поселково, районно Соведүүдэй түрүүлэгшэнэрэй зүблөөнэй дүнгүүдые Верховно Соведэй Президиумэй заседани дээрэ хаража үзөөд, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ зэсэлэн баталха гэжэ хараалhан байгаабди.

Байгша оной июлиин 17-до Москвада РСФСР-эй арадай депутадуудай Соведүүдэй бүхы шатын түлөөлэгшэдэй зүблөөн болоо hэн. Тус зүблөөндэ манай республикын түлөөлэгшэд хабаадаhан байна.

Республикын зарим нютагай Соведүүдтэ хоёр орган — Соведэй Президиум, Соведэй гүйсэдком бии болоо. Тэрээнhээ уламжалан Соведэй түрүүлэгшэ, гүйсэдкомой түрүүлэгшэ hунгагдаа ха юм. Зарим Соведүүдтэ энэ хоёр тушаалые нэгэ хүн эзэлнэ. Жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй районой Шэнэ-Заганай сельскэ Соведтэ, мүн тус районой Шаралдайн сельскэ Соведтэ нэгэ-нэгэ түрүүлэгшэ hунгагданхай.

Зарим нютагай Соведүүдтэ hунгагдаhан хоер түрүүлэгшэнэр үгэеэ ойлголсодоггүй, тиимэhээ хамтын хэрэгтэ hаад тойбо татаха ушарнууд дайралдана.

Нютаг нютагуудта Соведүүд бүхы хүдэлмэриеэ толгойлходоо, хүтэлбэриин элдэб байгууламжатай байха аргатай гэhэн тобшолол сагүргэлжын комисси хэбэ. Гэбэшье, нэгэдэхеэр, хуули гаргадаг ба хуули гүйсэдхэдэг засагые нэгэ хүн түлөөлжэ байха болоно. Энэ ушарта Соведэй президиум хамтын орган болоно. Гэхэтэй хамта президиумэй түрүүлэгшэдэ совет хүдэлмэриин талаар орлогшын тушаал хэрэгтэй болохо. Энэ ушарта гүйсэдком хэрэггүй;

хоёрдохёор, Соведэй түрүүлэгшэ Президиумэй түрүүлэгшэ байха, мүн хоёр орлогшотой байха болоно. Энэ ушарта гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Соведэй түрүүлэгшын орлогшо байха болоно;

гурбадахяар, Соведэй түрүүлэгшэ гүйсэдкомой түрүүлэгшые хэлсээнэй ёhоор байлгаха юм. Энэ ушарта гүйсэдкомой түрүүлэгшэ өөрөө шухала асуудалнуудые шиидхэхэ аргагүй болоно.

Соведүүдэй хүтэлбэриин байгууламжа тухай эдэ гурбан вариантые зүбшэн хэлсэхые дурадханаб гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

«Буряадай АССР-эй нютагай ажахынуудые өөhэдөө хүтэлбэрилхэ тухай», «Арадай депутадуудай сельскэ, сомоной, поселково Соведүүд, городской болон городтохи районно Соведүүд тухай» хуулинуудай проектнүүд бэлдэгдэжэ байна гэжэ элидхэлшэ мэдээсэбэ. Эдэ хуулинуудай проектнүүд Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

Арадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэриин социологическа шэнжэлгэнүүдэй дүнгүүд тухай Д. Д. МАНГАТАЕВАГАЙ элидхэлhээ

hара хахад сагай хугасаа соо бидэ нютагай Соведүүдэй 361 хүнтэй хөөрэлдөөбди. Тэдэнэймнэй 259 хүниинь дээдэ hургуулитай, 9-ниинь хүсэд бэшэ дээдэ, 67—тусхай дунда, 5—дунда мэргэжэлэй, 16—дунда, hургуули дүүргэнхэй, бэшэниинь энэ асуудалдамнай харюу үгөөгүй байгаа.

Элдэб янзын мэргэжэлтэй хүнүүд hунгагдамал тушаалда хүдэлдэг байна. Мэргэжэлэй талаар асуугдагшадаймнай дунда эгээл олониинь—68 хүн —инженернүүд, 66 хүн—багшанар, 39 — экономист, 31 агроном байба. Бэшэниинь хүдөөгэй интеллигенциин түлөөлэгшэд.

Манай анкетэдэ харюу үгэгшэдэй 157 хүнэйнь ажалай стаж 1 жэл хүрэтэр, 1-hээ 3 жэл хүрэтэр стажтай хүнүүд 48, 3-hаа 5 жэл хүрэтэр —55, 5-hаа 10 жэл хүрэтэр —50, дээшэ — 41 болоно.

Соведэй болон гүйсэдкомой түрүүлэгшэнэрэй тушаалнуудые нэгэ хүнэй зэргэ бэелүүлдэг байhание ёhото шэнгеэр ойлгодогынь хүнүүдэй харюунууд соohoo элирнэ. «Совет гүйсэдком хоёрой хүдэлмэриие хубаахада, hайн болохо гэжэ hанана гүт?» гэhэн асуудалдамнай, совет хүдэлмэрилэгшэд өөhэдөө иигэжэ харюусана.

1. Заатагүй hайн болохо — 97 хүн (26,9 процент)

2. Энээндэ этигэхэ дуран хүрэнэ — 68 хүн (18,8 процент)

3. Муу болохогүй ёhотой— 41 хүн (11,5 процент).

4. Хэр ондоо болохо хаб даа — 85 хүн (23,5 процент)

5. Үгы даа, муу болохо магад — 50 хүн (13,8 процент)

6. Харюу үгэхэмни бэрхэтэй байна — 15 хүн (4,1 процент)

7. Харюусаагүй — 5 хүн (1,4 процент)

Эндэhээ тобшолол хэхэдэ, Соведүүд ба гүйсэдкомуудтамнай, депутадуудайшье дунда, Соведүүдэй дүүрэн эрхэтэй болохо арга боломжодо этигэдэггүйшүүл олон байна (4,5 асуудалнуудай харюу). Иимэ баримта зарим тэды hэжэг түрүүлнэ, тэдэнэй дунда ойлгууламжын горитой хүдэлмэри ябуулагдаха зэргэтэй гээд hанагдана. Гэбэшье асуудалда харюусагшадай хахадhаа олониинь нютагай Соведүүдэй хүдэлмэриин hайжаржа байhанда этигэнэ гээшэ ааб даа.

Гэхэтэй хамта, бүхы орон соохидомнайл адли, хуушанайхяраа хүдэлмэрилхэ дуратайшуул, шэнэ түрүү юумые хойшо татахаар бэлэн байдаг хүнүүдэй манайшье республикада үсөөн бэшэ байhание 5-дахи харюу гэршэлнэ.

Соведэй түрүүлэгшэ гүйсэдкомой түрүүлэгшэ хоёрой тушаалнуудые хамтаруулха гү, али үгы гү гэhэн асуудал үнинэй шууяатай болонхой. Россин городской, районно, поселково болон сельскэ Соведүүдэй түрүүлэгшэнэрэй суглаан дээрэ энэ асуудалда тодо харюу үгтөө гэхэ хэрэгтэй. Партийна, ажахын хүтэлбэрилэгшэд нютагай засаг барихуа тушаал эзэлжэ таарахагүй гэжэ ойлгогдоно. Манай анкетэнүүдэй тус суглаанhаа урид таraгдаhан дээрэhээ 21,9 процент хүмнай (361-hээ) энэ асуудалда сэхэ харюусажа шадахагүй байhанаа мэдүүлээ. Тиигэбэшье hураhан юумэ hураар татагдахагүй гэдэгтэл, хуушанайхяраа бодомжолдогууд үсөөн бэшэ байшоо. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын, Бэшүүрэй, Хурамхаанай районуудта хоёр тушаал зэргэ бэелүүлхые буруушаанагүйбди гэжэ хэлэгшэдэй тоо 75 процент хүрөө. Харин тиихэдэ дүтын районуудта, Улаан-Үдэ хотодо, нэгэ хүнэй хоёр тушаал бэелүүлгые олонхид огтолон буруушаана.

Эсэсэй тобшолол хэхэдэ, манай анкетын гол асуудалда харюусагшадай 42,4 процентнь Соведэй түрүүлэгшэ гүйсэдкомой түрүүлэгшэ хоёрой тушаалые нэгэ хүнэй бэелүүлхэдэ хамаагүй гээд байна бшуу. Энээнhээ тобшолол хэхэдэ, совет хүтэлбэрилэгшэд эрхилэлгын шэнэ онол арганууд болон удха шанарые үшөөл ойлгоодүй байна гэхээр. Иимэ харюунуудай олон байhаниинь үндэhэтэй байна. Ушарынь гэхэдэ, гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэ, секретарь, үгышье hаа, ажахын гү, али предприятиин хүтэлбэрилэгшэ урдань байhан хүн мүнөө райсоведэй түрүүлэгшээр hунгагдаад байхадаа, бүхы ажал хэрэгээ hайн мэдэнэ. Тэрээндэ хүнгэн байна. Энэ хоёр тушаалые нэгэдүүлжэ болохогүй гэжэ бүхы асууhан хүнэймнай 57 8 процент харюусаба.

Соведүүдэй болон гүйсэдкомуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, түрүүлэгшэнэрэй, орлогшонорой, секретарьнарай, мүн районно, поселково ба сельскэ Соведүүдэй депутадуудай hунгалта түрүүшынхеэ али нэгыень шэлэжэ hунгаха аргатайгаар үнгэргэгдөө. Тиимэhээ эндэ нэгэ жэл хүрэтэр стажтай хүдэлмэрилэгшэдэй олон болоhон гайхалгүй. Энэл бүлэг респондентнүүд энэ хоёр тушаалые тус тустань ондо ондоо хүнүүдэй бэелүүлхэ байhание зүбтэйдэ тоолоно, этигэнэ.

Богонёор хэлэхэдэ, нютаг нютагтахи совет засагай түлөөлэгшэдэй дунда хэhэн социологическа шэнжэлгэмнай Соведүүдэй байгууламжа ба тэдэнэй хүдэлмэриин эмхидхэл, онол аргануудай талаар hанамжануудай аргагүй олон байhание тэмдэглэнэ. Асуудалнуудтамнай харюусагшадай олонхинь мүнөө үедэ тохёолдоод байhан байдалай орёо хурсые үшөөл хүсэд ойлгоодүйе гэршэлнэ. Теэд, үнэхөөрөөшье, нютагай өөhэдыгөө хүтэлбэрилхэ тухай Буряадай АССР-эй Хуулиин болон бусад амин шухала хуулинуудай абтаагүй байхада, манай асуудалнуудта харюусаhан совет хүдэлмэрилэгшэдhээ ялас гэмэ тодо харюу хүлеэхэгүй байhамнай эли болоно. Тиигээшье hаа, нютагай өөhэдыгөө хүтэлбэрилгые демократизацилга гээшэ, манай hанахада, удаан лэ ябана, совет хүтэлбэрилэгшэдэй зүгhөө зарим тэды найдал багатай, шиидхэбэри абахагүй ябадал үзэгдэнэ. Тиимэhээ засагай органуудай байгууламжые hайжаруулха талаар нютаг зоной хүсэл эрмэлзэлдэ, сагай эрилтэдэ таарама эрид хэмжээнүүдые абаха шухала.

ЭЛИДХЭЛНҮҮД ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

ЗАНДАНОВ, Буряадай түбэй ахалагша эрдэм- шэрилэгшэ:

лэй үедэ зарим ху- арадай депутадуудай олон Соведүүдэй гүй- хоорондохи илгаае ойлгоногүй гэхэ бай- ёhото гүрэн соо жалгын, хуули гүйсэд- сүүдэй засаг байха хэлсэнэбди. Сове- мнай гансал хуули зүргаан болоно ха даань тэдэ гаргагда- линуудые хэн гүйсэд- нэйб? Гансал гүйсэд- хэтэг ааб даа. Тэрэ ной мэдэлдэ пред- нууд, организацинууд, нууд, тэдэнэй мүн- ри, байгаалиин баяли- нууд гэхэ мэтэ юу- Ушар тиимэhээ ню- Соведүүдтэ түрүүлэгшэ, дэй гүйсэдкомой тү- байха ёhотой ха юм. ушарта Соведүүднай болоо гээд хэл- дээрээ энэмнай хо- бэшэ, харин бэе бэе- лжа, нэгэ хүдэлмэри хоёр тушаалтад бо- ээшэ. Тиимэhээ энээн гаар иигэжэ ойл- hанаа hэм.

ЦЫГАНКОВА, Улаан- городской Соведэй тү- рүүлэгшын орлогшо:

Соведүүдэй байгууламжа ондоо hанамжатай дайралдана. Манай городской Совед- Соведэй арадай депу- шье энэ асуудалаар хөөрэлдэhэн байхаб- городской Совет тухай хэжэхо гэжэ хэлсээд, комисси тус дүрим бэ- байнхай. Хүн зониие гурим, журам сахиха, хэхэ гэхэ мэтэ олон үүдые городской Со- гүйсэдком шиидхэхэ бо- Харин городской Со- түрүүлэгшын бэелүүлхэ хэхэ хүдэлмэринь комой түрүүлэгшын ажал- байха ёhотой. Эдэ дүрим соогоо оруул- тайбди. Соведэй тү- тэрэнэй орлогшонор, комой түрүүлэгшэ, тэрэ- орлогшонор хэды байха гэхэ мэтэhээ эхилээд, шиидхэгдээгүй асуу- олон. Зарим депута- ажахын ба финансын хэ- талаар орлогшо заа- байха ёhотой гэлсэнэ. хэлэбэл, Соведүүдэй байгууламжа тухай ойл- юумэн олон байна. Соведүүднай засагаа гартаа абаагүй байhаар. Мүн Соведүүдтэ үгы гээд Удэдэмнай арадай депутадуудай районно Соведүүд бии гээшэ. Тэрэ районно Соведүүд баhал бирагүй байдалтай. Зүгөөр городской Соведэй баталан абаhан шиидхэбэринүүд Улаан-Үдын районно Соведүүдтэ сэхэ хабаатай байха ёhотой. Юундэ иигэжэ хэлэнэбиб гэхэдэ, зарим Соведүүд засагай дээдын органуудай шиидхэбэринүүдые гсохогүй, гансал өөрынгөө абаhан шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ ёhотойбди гэжэ тоолодог байна бшуу.

Е. М. ЕГОРОВ, Советскэ районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ:

— Мүнөө эндэ булта суглараад, Соведүүдэй байгууламжа тухай хөөрэлдэжэ байхадамнай, hонирхолтой байна. Олон, тон зүб дурадхалнуудшье бии хэбэртэй.

Минии hанахада, Соведүүдэй байгууламжа хаа хаанагүй адли байха ёhогүй. Юундэб гэхэдэ, дэбисхэр газараараа, хүн зоноороо Совет бүхэн ехэ илгаатай байна бшуу. Бодомжолоод, hанаад үзэхэдэ, нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэрэй салин хүлhэншье ондо ондоо байха ёhотой hэн. Соведүүдтэ зөөриинь олгожо үгэхэ байгаа гэхэ гү, али Соведэй дэбисхэр дээрэхи бүхы зөөри нэгэ эзэтэй болгохо шухала гэжэ тоолоноб. Соведүүд өөрынгөө газар дээрэхи юумэеэ бултыень мэдэжэ, даажа абаhан хойноо социально-экономическа хүгжэлтын түсэб табиха, тэрэнэйл удаа өөрынгөө Соведэй байгууламжа тухай асуудал шиидхэхэ ёhотой. Районно Соведтэ экономическа асуудалнуудаар орлогшо хэрэгтэй байгаа гэжэ hанагдана.

Улаан-Үдын Советскэ районой газар гэжэ нэрэтэй аад, ондоо районой захиргаанай мэдэлдэ байдаг тосхонууд бии юм. Заречнэ посёлок тэрэ тоодо оролсоно. Нютагай Соведэй, нютагай Соведэй гүйсэдкомой хоорондохи харилсаан, хэхэ хүдэлмэринь, харюусалгыень тодорхойлхо байгаабди.

Би хадаа арадай депутадуудай Соведүүдэй Соведэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэрэй тушаалнуудые үлөөхэ хэрэгтэй гэжэ hананаб.

Д. Д. ТУБДЕНОВА, Хяагтын районой Хүдэриин сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ:

— Бүхы сельскэ, сомоной, поселково Соведүүд хүн зондоо эгээн дүтэ, тэдэнэй дунда хүдэлмэри ябуулдаг нютагай гол орган болодог байна. Тиихэшье ёhотой юм бээ. Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр бүхы хүдэлмэриеэ ябуулдаг, тиихэдэ Соведэй түрүүлэгшэ миин лэ ёhын тэдыдэ ябадаг зон гэжэ хэлэхэдэ, алдуу болохогүйл байха. Олонхи ушарта Соведүүдэй түрүүлэгшэнэрнай гол ажалтай хүнүүд байна ха юм. Нэгэ хүн хоёр тээ адли тэгшээр ажаллажа шадахагүй байhаниинь эли ааб даа.

Сельскэ, сомоной Соведүүдтэ арадай 10—15 депутат, тоологдодог. Манай депутадууд hарадаа 1—2 дахин суглараад, Соведэй бүхы шухала хэрэгтэй асуудалнуудаар шиидхэбэри абаха аргатай байна. Арадай депутадууд олонхи ушарта өөрынгөө уялгануудые бирагүйгөөр дүүргэнэ. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэр гол ажалдаа бүхы анхаралаа табидаг байна ха юм. Ушар тиимэhээ депутадуудые hара бүри 3 үдэрөөр ажалhаань сүлөөлжэ, hунгагшадайнгаа дунда хүдэлмэри ябуулха гурим баталха ёhотой байгаабди.

Газар тухай хуули манай республикада хэрэгтэй. Сельскэ Совет хубиин мал адуулха газаргүй болонхой. Колхоз, совхозой газарhаа таhалжа абаха, тэрэнииень хүн зондо даалгажа үгэхэ эрхэгүй болонхойбди. Юундэб гэхэдэ, Газар тухай хуули үгы байна ха юм.

Соведэй бюджет мүнөө дээрэhээ хубаарилан үгтэнэ. Бодото дээрээ энэнь нютагай Соведүүдhээ эхилхэ ёhотой байгаа.

Соведэй газар дээрэ олзо оршогүй предприятинууд колхоз, совхозууд бии байдаг. Тиимэ ажахынууд нютагай Соведэй бюджедтэ ямар мүнгэ оруулха байнаб?

Ю. Б. ЦЫРЕНЖАПОВ, республикын юстициин министр:

— Мүнөө дээрээ Соведүүднай хоёр эзэтэй болоод байна. Соведэй түрүүлэгшын, Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын уялганууд ондо ондоо гээшэ. Тиихэдэнь хүн зон эдэ хоёр «ноёдойнгоо» алиндааншье ошохоёо мэдэжэ ядан маргана. Минии hанахада, Соведэй президиумшье, Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэшье хэрэггүй. Гэхэтэй хамта, нэгэ хүн хоёр ондоо тушаал эзэлжэ байха ёhогүй гэhэн заабари гараhаар үнихэн болоо hэмнай.

П. К. АМАГЫРОВ, Зэдын районно Соведэй түрүүлэгшэ:

— Буряадай АССР-эй делегациин бүридэлдэ оролсожо, Россин Федерациин совет хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадалсаа hэм. Эндэ тиимэ, тэндэ иимэ юумэ хэгты гэhэн заабари үгэхэгүйбди гэжэ зүблөөн дээрэ хэлэгдээ hэн. Тэрэньшье зүбтэй гэжэ hанагдана.

Сельскэ, поселково Соведүүдэй байгууламжа, мүн тэндэ ажаллагшадай салин хүлhэншье хаа хаанагүй адли тэгшэ болгогдонхой. Тэрэ буруу гэжэ хэлэхэ байнаб.

Нютагай Соведүүдтэ хоёр-хоёр хүтэлбэрилэгшэ байхадаа, хэды ехэ мүнгэ бюджедhээ тэдээндэ гаргашалагдана гээшэб? Гансал манай район жэлдээ 100 мянган түхэриг абана. Бүхы республика соо үгтэдэг мүнгэ тоолоходо хүшэр бэшэ юм бээ.

Соведүүдэй шиидхэхэ асуудалнууд олон ааб даа. Гэхэ зуура зарим хуулинууд нэгэ юумые ондо ондоогоор шиидхэхые дурадхажа байдаг. Буряадай АССР-эй Верховно Совет хэзээ газар, зөөри тухай гэхэ мэтэ хуулинуудые гаргаха юм ааб гэжэ ехээр хүлеэжэ яданги байнабди.

М. Д. АНГАРХАЕВ, КПСС-эй Гусиноозёрскын горкомой нэгэдэхи секретарь:

— «Бүхы засагаа — Соведүүдтэ» гэhэн уряамнай мүнөөшье болотор хоohoн уряа зандаа үлэжэ байна. Республикын Верховно Соведэй сагүргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэртэ үгтэхэ салин хүлhэнэй мүнгэн арай гэжэ олдоо hэн ха. Манай районой делегадууд — сельскэ, поселково Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр нэгэ hаналтай байнабди: районно Соведэй түрүүлэгшэ хэрэгтэй. Тэрэ түрүүлэгшэнь гол ажалhаа сүлөөлэгдэhэн хүн байха болоно. Тиихэдэ районно Соведэй гүйсэдком мүн лэ бүхы асуудалнуудые шиидхэхэ аргатай, хүсэ шадалтай байха зэргэтэй.

Минии hанахада, бидэнэр бултадаа Соведүүдэй үүргые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэ ёhотойбди.

В. В. СТРУНЕВИЧ, Кабанскын районно Соведэй түрүүлэгшэ:

— Нютагай Соведүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ гэжэ оролдонобди. Зүгөөр арад зондоо ямар нэгэ аша туhатай юумэ өөhэдөө эмхидхэхэ гэхэдэ, бэрхэшээлнүүд ушарна. Жэшээлхэдэ, Танхойн поселково Соведтэ эдэбхи үүсхэл гаргажа, өөhэдөө мүнгэ зөөритэй болохо гэхэдэнь, районой прокуратура энэ ажал ябуулгыень болюулhан байна. Юрэнхыдөө, нютагай Соведүүдэй бюджедтэ мүнгэн ехээр дуталдана. Тиимэhээ манай республика дотор мүнөө Соведэй бюджедтэ оруулха тусхай нормативууд хэрэгтэй байгаа. Гэхэтэй хамта, ажахын тоосоондо ороhон ажахынууд болон организацинуудтай Соведүүд ямар харилсаатай байхаб гэжэ мүнөөшье болотор hайн мэдэнэгүйбди.

Х. Д. БАЗАРОВ, Хурамхаанай сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ:

— Нютагай Соведүүдэй хүдэлмэри тухай, тэдэнэй байгууламжа тухай хөөрэлдөөн болодог гээшэ ааб даа. Зүгөөр бүхы засаг гартамнай үшөөл ороодүй байна. hунгагшадай захяануудые дүүргэхын тула мүнгэн хэрэгтэй. Соведүүд мүнгэгүй дээрэhээ тэдэ захяануудыень дүүргэжэ шаданагүй. Соведүүд өөрын барилгын эмхитэй, гэр байрын-коммунальна ажахытай байха ёhотой хаш. Автотранспортаар дуталданабди, бии байhан автотранспортмнай түлишөөр хангагдаха аргагүйдэжэ ядалсанаб- ди.

Газар тухай хуули хэрэгтэй. Таряашанда газар үгөөд, тэрэнэй бүхы наhан соогоо элдүүрилхэ эрхэ олгохо шухала

Мүнөө бидэ удаадахи табан жэлдэ ажаллаха программа зохёохо ёhотойбди. Тэрэ программа соомнай нютагай Соведүүдэй хэхэ хүдэлмэриин түсэб байха ёhотой гэжэ hанагдана.

А. К. ВЕРШИНИН, арадай депутадуудай Загарайн районно Соведэй түрүүлэгшэ:

— Нүхэр Ельцинэй зарлаhан суглаанда хабаадаа hэм. Засаг тогтоохо тухай асуудал ехэ орёо болоод байна гэжэ мэдэрнэб. Соведүүдэй, гүйсэдкомой байгууламжа болон үүргэ, уялганууд тухай тодо hонор ойлгосо манда үгы байгаа ха юм. Тиимэhээ тэрэ суглаанда ошожо, юу хээ мэдэхэ боложо ерэhэндээ, яhала урматай байгдана гээшэ. Россин Совет нютагай Соведүүдые бэхижүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулба. Энээниие би тон зүб гэжэ hананаб.

Москвагай Дзержинскиин райондо ошогдоо. Тэрэ районой Совет бэеэ дааhан сагүргэлжэ хүдэлжэ байдаг ёhотойл орган болонхой гэжэ хараав. Тэндэ Соведэй түрүүлэгшэhээ гадна экономическа ба совет хүдэлмэреэр тус тустаа орлогшонор бии. Тэдэнэрынь бултадаа сагүргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр юм. Түсэблэлгын болон финансова комиссинууд Соведэйнгээ мэдэлдэ байна. Харин тиихэдэнь гүйсэдкомойнь түрүүлэгшэ мүн лэ бага бэшэ эрхэнүүдтэй. Соёлой болон арадай hуралсалай асуудалнууд бага бэшэ.* Имэрхүү байгууламжада арад зоной түлөөлэгшэд. олоор хабаадана, районой нөөсэ баялигууд үлүү hайнаар хэрэглэгдэхэ байна.

Манайхин, минии hанахада, Соведэй хүдэлмэриин дүй дүршэлөөр хэды багашье hаа, шүүмжэлхэ дүршэлөөр яданагүйбди. Энэ талаар бүгэдэ hайн hургуулитай гээшэ хабди.

— «Тиигээд—иигээд хүдэлэгты гэhэн сэб сэхэ заабари, захяа үгэхэгүйбди. Нютаг нютагайнгаа онсо байдалда таарулан хүдэлмэрилхэ зэргэтэйт»,— гэжэ нүхэр Ельцин хэлэнэ. Теэд, үнэхөөрөөшье, тиимэл ааб даа. Соведүүдэй бии болоhон сагhаа хойшо суглараhан дүй дүршэлые шэнжэлжэ, hайн талыень сэгнэн абаха тухай дурадхагдана. Гэхэ зуура мүнөөшье хаана, хэндэ hонирхомсор юумэн байнаб гэжэ шэхээ табихада яанаб. Москва гү, али Татаарида ошожо, Соведүүдэй хүдэлмэреэр hонирхомоор байна. Дүршэлөө хубаалдалга гээшэмнай гүнзэгы удхатай ха юм.

Ц. Ж. ШИРАПДОРЖИЕВ, арадай депутадуудай Хэрин районой Соведэй түрүүлэгшэ:

— Би гол ажалhаа сүлөөлэгдөөгүй түрүүлэгшэ гээшэб. Тиимэhээ заабол гол ажалhаа сүлөөлүүлэгдэhэн хүн энэ тушаалда хүдэлхэ ёhотой гэжэ абаhаар хэлэхээ hананаб, бү гайхагты. Би совет хүдэлмэрилэгшэ бэшэб. Ажахые хүтэлбэрилдэг ажалтайб. Теэд мүнөө, сэхыень хэлэхэдэ, би Соведэй хүдэлмэри ябуулнагүй шахууб. Юундэб гэхэдэ, Буряадай АССР-эй шухала хуулинууд абтаадүй байна. Тиимэhээ захиргаанай зүгhөө заабаришалха ушарнууд үзэгдэhөөр.

Газарые Соведэй мэдэлэй байха гэлсэнэбди. Тэрэмнай үшөө үндэhэгүй байна. Тиимэhээ хуули мүн лэ шухала.

Урда үгэ хэлэhэн нүхэрые дэмжэнэб — райсоведэй түрүүлэгшэдэ совет хүдэлмэриин талаар орлогшо заабол байха ёhотой. Харин бэшэ талаарнь Соведүүд нютаг нютагтаа таараха байгууламжа шэлэг лэ гэхэ байнаб.

Ю. П. СЕДОВ, Түнхэнэй районой «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат:

— Би Соведүүдтэ наhаараашье хүдэлжэ үзөөгүйб. Зүгөөр тэрэнэй хуби заяан, намда хамаагүй бэшэ. Минии hанахада, Соведүүд бюджедээ бии болгохо, тэрэнээ гартаа бариад байха ёhотой. Мүнгэ хайшан гэжэ, хаанаhаа олохо тухай өөhэдөө бодомжолог. Ажахын хүтэлбэритэй хэлсээнүүдые баталдаг байха болоно. Эндэ депутадуудай ажал ябуулга сдоошье харагдаха бэшэ гү?

Манай ажахы Түнхэнэй сельсоведэй дэбисхэр дээрэ оршодог тула тэндэ ажаhуудаг хүн зонойнгоо социально-экономическа байдал тухай хамтадаа зобохо, hаналаа табиха байна ха юмбибди. Минии hанахада, ямаршье гүйсэдком хэрэггүй, харин нютагай Соведэй президиум лэ байха зэргэтэй.

Харин районой түб дээрэ поселково Соведэй байлсахань шухала гээшэ ха. Тэрэ ажаhуудалай - коммунальна асуудалаар лэ hонирходог байха зэргэтэй. Хүдөө нютагуудай Соведүүдэй дэргэдэ таряашадай гэр бүхэндэ ябажа хөөрэлдэхэ, хэлсээ баталха тусхай хүн байдаг hаа, hайн hэн гэжэ hанагдана.

В. С. ГУЛГОНОВ, арадай депутадуудай Бэшүүрэй райсоведэй түрүүлэгшэ:

— Хүн бүхэн өөhэд өөhэдынгөө үндэрhөө хонхсёо сохино гээшэ хабди. Би, богонёор хэлэхэдэ, Евгений Матвеевич Егоровой hаналтай нэгэн байhанаа мэдүүлэн, эндэ хэлээшыень дэмжэнэб.

Саашань тэмдэглэхэдэ, Соведүүдэй болон гүйсэдкомуудай хүдэлмэри тодо илгаатай байха ёhотой. Хэрбээ тэрэнээ илгаруулжа, тодоруулжа шадаагүй hаамнай, бүхы хэрэгнай урагшагүйдэхэ.

Манай райсоведтэ 60 депутат, сагүргэлжын долоон комисси бии. Тэдэмнай гүйсэдкомой хүдэлмэриие хинадаг үүргэтэй Совет гээшэмнай заатагүй гүйсэдхэхы органтой байха ёhотой бшуу.

В. Д. БОДЁНОВА, Хойто-Байгалай райсоведэй түрүүлэгшын орлогшо:

— Хэдэн хүнэй үгэ хэлэхые шагнаад байхада, саашадаа хайшан гэжэ хүдэлхэ, юу хэхэ, яахаяашье бидэ мэдэнэгүйбди гэhэн тобшолол хэхээр байна. Тиимэhээ республикынгаа хуулинуудай абтахые хүлеэхэдэмнай яаха юм гэhэн асуудал гарана. Хайшаа яарана, тэбдэнэ гээшэбибди? Яараад, дааpaха гэдэгтэл, баhа нэгэ алдуу хэжэ магадбди. Тиигэжэ hананагүй гүт? Түрүүлэгшэнэрэй орлогшо бүхэн намайе ойлгохо, дэмжэхэ ёhотой гэжэ hананаб. Юундэб гэхэдэ, хүдэлмэридэмнай нэгэшье тодорхой, эли юумэн үгы ха юм. Хайшан гэжэ хүдэлдэг юм тиихэдэнь? Хэлэжэ үгыт.

Энэ талаар Верховно Совет бидэниие hургаг, бидэндэ туhалаг лэ.

Эндэ кадрнууд тухай асуудал гарана. Нютаг нютагай Соведүүд кадрнууд, штат, болон салин хүлhэн тухай асуудалнуудаа өөhэдөө шиидхэhэниинь дээрэ гэжэ hанагдана.

В. Г. СЕЛЕЦКИЙ, Зэдын районой Петропавловкын сельсоведэй түрүүлэгшэ:

—Соведүүдэй эндэ дурадхагдажа байhан байгууламжые бодото ажабайдалдаа туршажа үзөөгүй аад, аха бүхэhөө ехээр хөөрэлдэнэ бэшэ аалди даа. «Соведүүдтэ—бүхы засаг» гэhэн уряа лозунгмнай бодото дээрээ батадхагданагүй. Түбhөө холо оршодог сельсоведүүд эдэ үгэнүүдэй хүсые мэдэрээдүй байнабди. Энэ талаар районно, Верховношье Соведтэ хубилалта болодог юм гү, үгы — мэдэнэгүйб, мэдэрэгдэнэшьегүй.

Үмсын малай бэлшэхэ газарай хэмжээе ехэ болгохо гээд, ядажа байнабди. Газар байхагүй. Газар тухай, зөөри тухай хуулинууд түргэн абтажа, үдэрhөө үдэртэ гаража байдаг асуудалнуудыемнай шиидхэхэеэ яана гээшэб.

М. Г. МИТЮКОВ, Кабанскын районой Танхойн поселково Соведэй түрүүлэгшэ:

— Бидэ бүхы наhаараа юумэ бэдэржэ, гүйжа ябадаг гүйраншадал адлибди. Би гурбадахи зарлалаа эндэ хүдэлжэ байнаб, тиимэhээ бодото байдалаа hайн мэдэнэб. Соведүүд засагаа гартаа абаха дуратайбди. Тиигээ hаамнай, юумэн нэгэ бага хубилха hэн. Харин мүнөө засагыемнай буляалдаха, хубаалдаха hанаатайшуул байна. Хэжэ байhан юумэеэ дабтадаггүй hаамнай, hайн hааб даа.

Нютагай Соведэй ажал аргагүй ехэ. Хүдэлмэриин дүүрэн үдэр намда юуншье болонгүй hалана. 16 депутадтайбди. Тэдэмни hайн туhална. Тээсгэн үнгэргэгдэhэн сессиин хүдэлмэри тухай радиогоор дамжуулжа, арад зондоо дуулгаа hэмди. Асуудалнууд, захяанууд ехэ олон байгаа. Тэрэ сессимнай 4 час соо мэдэгдэнгүйгөөр үнгэрөө hэн.

Буряадай Эрдэмэй Түбэй хүдэлмэрилэгшэдэй Соведүүдэй байгууламжын ямар байха тухай дурадхалые дэмжэнэб гэжэ түгэсхэлдөө хэлэхэ байнаб.

ХИЛЫН СААНАhАА
ТАСС • АПН

Ю-ЙОРК. США-hаа Саудовска Арави руу сэрэгэй техни- болон сэрэгэй техни- абаашаха талаар үнгэр- операци Вьетнамай hүүлдэ энэ орондо эгээл ехэ транс- хэмжээ ябуулга мүн АП агентствын мэ- ёhоор сэрэгэй ал- үргаанай элдэб алба- США-гай националь- ВВС-эй нөөсэ хү- мүн хэдэн коммерческэ кампанинууд энэ хэрэгтэ элсүүлэгдэнхэй.

Арбан минута болоод лэ американ ямар нэгэ самолёт Саудовска Аравиин газар дээрэ бууна. Тэдэнэр арбан табан часай саана США-гай сэрэгэй баазануудай нэгэн дээрэhээ агаарта дэгдэн гараhан байна. Энээнhээ гадна Персиин булан тээшэ шэглэн, ВМС-эй хурдан онгосонууд тамаран ошожо ябана.

ВАШИНГТОН. Персидскэ тохойдо байhан сэрэгүүдэйнгээ хүсэ Холбоото Штадууд нэмээhээр. Газар дээрэхи радарнуудай обёорхын аргагүй Ф-117-А «Стелс» гэжэ истребитель -бомбардировщигуудые агаарай сэрэгэй Лэнгли баазаhаа эльгээбэ. Нёдондо декабрь hарада Панамада добтолходоо, эдэ истребительнүүд сэрэгэй туршалга гаргаhан юм. Дурсагдагша нютаг руу нимэ 22 самолёт эльгээхэ гэжэ Пентагон хараална. Газар дээрэ часай 50 миль түргэнөөр ябаха аргатай амфиби-онгосонууд тиишэ эльгээгдэнхэй.

* * *

Персидскэ тохойдо болоhон зүришэлдөөтэй дашарамдуулан, резервдэ байhан зарим сэрэгшэдые дуудаха тухай шиидхэбэри США-гай президент Джордж Буш абаба гэжэ тэрэнэй захиргаанай тушаалта хүнүүд дуулгаба. Врачнууд, ашаануудые зөөхэ талаар мэргэжэлтэд түрүүн дуудагдаха ха.

Дурсагдагша тохойдо тамаржа ябаhан Ирагай хоёр судные США-гай ВМС-эй онгосонууд угтабашье, тэдэниие өөhэдэйнь замаар ябуулаа гэhэн мэдээсэл абтаа.

КАИР. ОПЕК-гэй гэшүүн оронуудай нефтиин министрнүүдэй ээлжээтэ бэшэ заседани үнгэргэхэ тухай Саудовска Аравиин дурадхалые Ирак буруушааба. Ирагай мэдээсэлгын ИНА агентствэдэ нефтиин промышленностиин министр Исам Абдель Рахим иигэжэ мэдүүлхэдээ, урид гаргагдаагүй болзорто урид хэлсэнгүйгөөр заседани үнгэргэхэдэ тус эмхидэ таагүй гэжэ тэмдэглэhэн байха юм. Нефтиин нэгэ баррель 21 долларто байха тухай урид абтаhан шиидхэбэрhээ хадуурка, эсэсэй эсэстэ гэшүүн оронуудай үгэеэ бариха хэрэгтэнь муугаар нүлөөлжэ магад гэжэ тэрэ хэлээ.

ООН. Европын экономическа бүлэглэлэй гэшүүн оронуудай үмэнэhөо ООН-ой Генеральна секретарь Перес де Куэльяртэ Итали хандажа, Кувейтэдэ хаалтатай байhан эдэ оронуудай эрхэтэдтэ туhа хүргыт гэжэ гуйhан байна. Мүн лэ иимэрхүү мэдүүлгэтэйгээр ООН-ой Генеральна секретарьта Азиин, Европын, Хойто ба Урда Америкын зарим оронууд хандаhан байна. Мүнөө албанай хэрэгээр Перудэ байhан ООН-ой Генеральна секретарь хүн зондо хабаатай асуудалнуудта тон ехэ анхарал хандуулна гэжэ тэрэнэй түлөөлэгшэ Надя Юнес мэдүүлээ.

* * *

ООН-ой Аюулгүйн Соведэй сагүргэлжын табан гэшүүд — Великобритани, Хитад, США, СССР ба Франци үнгэрэгшэ пятницада консультаци үнгэргэбэ. ООН-ой дэргэдэхи оронуудай сагүргэлжын түлөөлэгшэдhөө гадна бүхы түүхэ соо түрүүшынхиеэ Аюлгүйн Соведэй Сэрэгэй штабай комитедтэ ородог эдэ гүрэнүүдэй сэрэгэй мэргэжэлтэд тэндэ байлсаба. Зүбшэн хэлсэлгын үедэ Персидскэ тохойн нютагуудтахи байдалда онсо анхарал хандуулагдаа. Персидскэ тохойдо далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй ябуулганууд тухай мэдээсэлнүүдээрээ андалдалга хадаа энэл зүблөөнэй гол зорилго болоhон байна гэжэ ООН-ой дэргэдэ байдаг Франциин сагүргэлжын түлөөлэгшэ Пьер Жан Лун Блан мэдүүлхэ зуураа саашадаа иимэ зүбшэлэлгэнүүд үнгэргэгдэжэ байха гэжэ дуулгаа.

НЬЮ-ЙОРК. Венерын оройе радараар буулгажа байhан эрдэм шэнжэлэлгын американ станци Газартай гэнтэ холбоогоо алдаа. НАСА-гай түлөөлэгшэдэй мэдүүлhэнэй ёhoop, Венерэ руу табигдаhан 2,5 тонно шэгнүүртэй замбуулинай станцитай хоёрдохи сеансынгаа hүүлээр Газартай радио-холбоон гэнтэ таhалдашоо. Картографиин радарна түхеэрэлгээр хангагдаhан «Магеллан» гэжэ тус станци Венерын оройе шэнжэлхэдээ, футболой талмайн хэмжээгээр тодо зурагуудые буулгажа, газар руу дамжуулха аргатай байна.

Угаа уряа

(Хойто-Байгалай эвенкнүүдэй ажабайдал тухай тэмдэглэлнүүд)

I.

Эндэ агаарын хүйтэн, ямар бэ даа ами дарангы, хүндэ шэнжэтэй. Мүнхэ сэбдэг оройгоо ялалзуулhан hарьдагуудай шэмэрүүн амисхаалhан хүйтэ даа-на гээшэ аабза. Эндэ — хойто зүгтэ ерүүл зоной ажаhуухан хатуухан гэлсэдэг. Харин эвенк нүүдэлтэ аймшагтай юумэн үгы. Байгалиитаяа нэгэн амин, үрэшөөлөөрнь хэтэ зэлэндаа ажамидаржа ябаhан хэ юм. Үндэр наhатайшуул бии. Холодное hууринда ажаhуудаг үндэр наhатай Ксения Николаевна Шангинада ошохо гэжэ шиидэбэб. «Хүгшөө hоноор ухаандаа. Аман зохёол, домог hайса мэдэдэг»,— гэжэ нютагаархидынь дурадхаа бэлэй. Анха түрүүшынхиеэ эдэ угсаатантай уулзахаа байhан тула hонирхолни ехэ hэн.

ЭХЭ-ТАЙГАДАА МАГТААЛ...

Оонигор бишыхан урса гэрэй гэхэн аялганаа эхилнэ. Дуутахан хара нохой гани галзуу хусашаба. Юрэдөөл, эндэ айл бүхэнэйнь нохой харуухатай, үйлсөөрнь эдэнь хэрэн газараа шогшолдоно. Уданшьегүй хабаан шарайтайшье hаа, абаhаар ород түhөөтэй эхэнэр шумуухан гаража, нохойгоо бариба, аргадаба. Гэрэй эзэн хоол барижа байбад. Сайень өмтэрхан уулзаба. Солорхоноор хоолпоноой удаа Ксения Николаевна орон дээрэ лаб hууба. Он жэлнүүд нюрганьтоо томшогүй үргэлжэл улээнхэй.

— Юун гээд эхилхэб? Эхэ-Тайгадаа магтаал дуулаад гү? Өөрөө киндигир угай хүм. Чая, Чуя, Холодная голнуудай эрье эшын ажаhуудаг hэмди. Үбгэ эсэгэнэрэймнай зүргэ-замаа зүнгөөрөө гэхээр мэдэдэг, бидэ hэ дахуулжа ябагша hэн. Ухаа орохоhоо тайга соо борбоосгой, мушэрөөр наадажа, эрбээхэй, шумуул намнажа томо болообди. Тойроод юумэн бүхэн амитай: ургамалшье hаа, сээгшье hаа гэнэ аха эзэнэйнь заадаг hэн. Энэ hүзэг үеhөө үедэ дамжадаг байгаа, — гэжэ тэрэ ородоор ярамагүй түргэнөөр хөөрэнэ.

Таабаринууд, онтохон домогууд оршон тойрондо хүнэй эвенк оруулhан удхатай. «Хайгуун удэр хүн зон хэниие хүлеэнэб?» (Борооо), «Хүгшөөдэй тэнгэриндэ дэгдэбэ» (Утаан), «Хүбшэ соохи эхэнэр бүгэдэниие дуурhана» (Суурьян), «Витимэй хүбүүн хэн бэ?» (Цина), «Манай нухэрые харин гараа абааhана» (Булган) гэхэ мэтэ...

Анхан бидэ юушье мэдэдэггүй,
Агнуури хэжэл ябагша hэмди,
Чая, Чуя голнуудай эрьеэр
Айдарлажа ябагша hэмди,
— гээд аянгатууна.

Уйтан нюдэндэнь үлэ-мэдэг согхонууд ялалзаад абана аа гү гээд адагламаар. Киндигир угтанай hүүлшын бөө үбгэниие дурдана. Гурбан жэлэй туршада уhанhаа hэргылжэ ябаарайт гээд нүгшэхынгөө урда захиhан байгаа. Тиимэhээл добуун, гүбээ газарые нэгэ үедэ шэлэжэ байрлагша бэлэй. Нээрээшье, гурбадахи жэлдээ гэнтын залин аадар ороод, анхан үзэгдөөгүй ехэ үер болоhон юм. Дээрээ ертоо hаа, отогоороо хосоржо магад hэн. Суута ангуушадаа, зоригтой зоноо дурдана. Хойто-Байгалда Дугановай баанда байрланхай гэжэ дуулгахала залуу ангуушан Байгалай мүльhөөр Баргажан зориhон бэлэй. Мэргэн буудагшад Тулбуконов, Платонов, Шангин дайнда мордоод үгы. Мэргэн шадабаряараа бусад сэрэгшэдые гайхуулдаг байhан. «II пятилетка» колхозой байгуулагдахада, агнуури хэхэ, загаhа бариха хүдэлмэри эрхилдэг hэмди. Холодное hууринда орын арhа хэдэржэ хэhэн гэрнүүд жэрылдэдэг hэн. 1940 он Ксения Николаевнагай ухаанда мартагдашагүй дурасхаал үлөөнхэй. Москвада болоhон Буряад-Монголой искусствын декадада хабаадаха эрхэдэ хүртэhэн юм.

— Баунтын районhоо 10 хүн гайгаабди. 2—3 hара бэлдэбэди. Ямар hүрөөтэй байгаа hэм — Кремль соо концерт табихада... Үбгэн Калинин шагналнуудые барюулаа. «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» медальда би хүртэhэн хүм. Буденнотой забхарландаа хөөрэлдөөбди. Дуун гэзүэ хүниие хайшаншье абаашаха шэдитэй hэн», — гэжэ тиихэдэ hананалан байгаба. Тиимэhээ Людмилаа соёл-гэгээрэлэй училищида эльгээгээ hэм.

Нооhо ээрэжэ hууhан Людмилые дуу дуулажа үгэхыень гуйбаб. Энэ дуун ахоро, ахоро гэжэ аялгаар эхилнэ. Эвенк хүбүүн Эдэ Ангар голдо дуранбан гэхэ. Тайгын хүбүүн олон лэ орын арhа бэлдэлээ, теэд омог зантай Дэдэ Ангар дурандань этигээгүй. Сүхэрhэн хүбүүн шуран долгиндонь шунгажа шэнгэшэhэн гэхэ. Дуунай тобшолол нимэ: бэеэ хорлоhоной хэрэггүй, Эхэ-Тайгадаа hүзэглэжэ, хүсэ шадал эрхэ эвенк ёhотой байха. Угай татаса шанга, үеhөө үедэ ажамидарала дуудана.

— Ксения Николаевна, гэртэнай үйтан, хүйтэн ха. Наhараа колхоздо хүдэлөөт. Шэнэ гэртэ оро гэж hаань, хэр дуратай орохобта?

— Үгы, энэмнай мандаа хүроод болоо. Тонто гэрээр юу хэхэбибди? Нэгэ иимэ гүйлта бии: бидэнэр тухай бэшээ hаа, эвенк гээд нэрээрээ. Зарим ерүүл зон тунгус гэдэг. Теэд тунгус гэжэ аймараа hатан бии ха юм. Подкаменная Тунгуска гэжэ дуулаа hэн гүт? Оротон гэхэдэ, баhал эвшөөгүйдэг. Оросоной угсаатан муу лэ бии.

«БИ — СЭБЭР ЭВЕНКЭБ»

Холоднодо ажаhуугшадые шэг шарайгаарнь ямар яhатан гэжэ тодорхойлхонь угаа бэрхэтэй юм. Олон үндэhэтэй яhатан холилдонхой, гайхалаа барамаар. Ороной түхэй бүхэнhөө ерэhэн БАМ-ай баатар хүбүүдэй үри hадаhан бии. Хэдэ зэрэгтэ эвенк хүн ... «Үбгэн абам буряад, эхэм ород, эсэгэмни эвенк hэн, ... эвенк хүбүүн hэр ... холилдонхой ... ород»...

Энэнэй удаа Киндигирэй дүүрэн бэшэ дунда hургуули тээшэ зорибоб. Байшангынь шэнэ. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 575-дахи поезд барижа үгөө. Хоёрдохи дабхартань эвенк хэлэнэй кабинедэй үүдэ тоншоод ороходом, аргагүй сэбэрхэн, дабхаряатаhан hайхан нюдэтэй залуу эхэнэр багша столой саана hуужа байба. Мэндэшэлэлдэжэ ушар ёhоёо хэлэбэб. Е. Д. Миронова ехэл дуратайгаар иигэжэ хөөрэбэ:

— Энээнэй урда жэлнүүдтэ эндэ эвенк хэлэ үзэдэггүй байгаа юм. Эхин дээрэнь тудалдашоод ядажал байнаб. Ленинградай багшанарай институдай хойто зүгэй арадуудай факультет дүүргэжэ, ород хэлэ ба литература, эвенк хэлэ ба литература зааха эрхэдэ хүртөөд ерээ hэм. Хурамхаанай Алла нютагта түрэhэн хүм. Эхэм эвенк, эсэгэм буряад юм. Алишье хэлыень тордиhогүй мэдэхэб. Эхынгээ түрэлхидтэ Эрхүүгэй областьдо багадаа үдөө hэм. Тиимэhээ өөрыгөө эвенк гэжэ тоолодогби.

— Арадай заншал мүнөө сахигдадаг гү?

— Мүнөө үгы. Түгэсэгтэ амиды юумэндэ мэтэ hүгэдэхэ, үгышье hаа модоор хэгдэhэн маскада шүтэхэ, элдэб бэлэг сэлэг табиха — багымнил үзэгдэлнүүд бүүр-түүр ухаандам үлэнхэй.

Елена Дашиевна саашань хүдэлмэри тухайгаа хөөрэнэ. hургуулиин директор Ч. Н. Наханцаков али болохоор залуу багшада туhална, дэмжэнэ. Дүршэлгүй аад, шэнэ юумэ эхилхэнь бэрхэтэй. Үхибүүд хэлээ мэдэхэгүй, түрэлхидынь гэртээ өөрынгөө хэлэн дээрэ хөөрэлдэнэгүй. Бии байгаа учебнигүүд хуушаранхай, тооhо тортогто дарагданхай. Программа үгы. Нёдондо Елена Дашиевна Яхадай АССР-тэ командировкоор ошоо бэлэй. Тэндэхи орошодой үхибүүд өөрынгөө хэлэн дээрэ шурьяса дуугарhаар hургуулида ерэнэ. Энэнь залуу багшада ехэл hайшаагдаа hэн.

Юрэнхыдөө, Хойто Байгалай районой эвенкнүүд эрдэм hуралсалай, соёл болбосоролой талаар Баунтын, Хурамхаанай эвенкнүүдhээ холо гээгдэнги юм байна. Баунтын райондо, жэшээлбэл, эрдэмэй-методическа түб нёдондо байгуулагдаа. Тэндэ мэдээжэ этнограф-багша эвенк Александр Сергеевич Шубин, мүн Елена Дашиевнагай түрэлэй Дарья Петровна гэгшэд хүдэлнэ. «Хараасгай» журналай оршуулганууд үгтэжэ эхилээ. Г. С. Мажолис (үбгэниинь литовец, өөрөө эвенк), Д. П. Миронова гэгшэд оршуулгануудые хэнэ. Нэгэшье поэт, уран зурааша Хойто-Байгалай эвенк зон соо үгы. Красноярска хизаарта ажаhуудаг угсаатанай (түбынь Тура хото) хэлэн литературна гэжэ тоологдодог. Анхан бии, үгыгөөшье мэдэлсэдэггүй hаа, мүнөө харилсаан тогтоогдожо эхилэнхэй.

— Багашуулhаа байха ехэшүүлые өөрынь хэлэндэ hургаха хэрэгтэй. Нэн түрүүшээр ликбез мэтын hуралсал эмхидхэмээр. Хори-гушан наhатай хүнhөө хэлээ мэдэхэ гүт гэжэ асуугаа hаатнай, толгойгоо hэжэрхэ.

...Хөөрхэн бишыхан басагад, 5-дахи классай hурагшад Маша Шангина, Оля Скосырская, Алена Тулбуконова класста орожо мэндэшэлэлдэнэ. Али алинииньшье эвенк хэлэндэ бага сага hуража байнхай.

— Би сэбэр эвенкэб,— гэжэ Алена Тулбуконовагай омог янзаар хэлэхэдэнь, шарахан үhэтэй, сэнхир хүхэ нюдэтэй Оля тодожо абаад, «Минии эжы эвенк юм — Татьяна Жигун, эсэгэм — украинец Александр Жигун»— гэнэ. Юуншье гээд hайрхаха аргагүй. Маша улагад гээд дээшоо харашана. Үхибүүд бэе бэетээ адли байха ямар дуратай гээшэб!

АРАДАЙНГАА НЭРЫЕ hАНАЖА...

Хадын ангууша киндигир угайхидhаа гадна чильчигир, шамогир угай эвенкнүүд Хойто-Байгалда ажаhуудаг. Загаhа барижа амидардаг шамогир зон Байгалай зүүн хойто эрьеын Томпоhоо наашаа нүүлгэгдэжэ, бусадтайгаа ниилэшэhэн юм. Чильчигир зон Уоян hууринда түбхинэнхэй. Өөроо киндигир угайшье hаа, Уоянда ажаhуудаг К. И. Тымаулеватай танилсаа hэмди. Багша байhанаа Уоянай сельскэ Советэй түрүүлэгшээр hунгагдаhан юм. Энэ эхэнэрэй районой хүтэлбэрилэгшэдтэй, депутадуудтай хөөрэлдэжэ байхадань, тон хүндэтэй хүн гэжэ ойлгогдоо hэн.

— Уоян hууриндамнай 506 хүн ажаhуудаг, 340-ниинь ехэшүүл. Эдэнэй 118-ниинь эвенк. Оройдоол 5 айл бүлэ сэбэр эвенк, бэшэниинь хуу холилдонхой. Жэшээ бэдэржэ холо ошоhоной хэрэггүй. Үбгэнэймни Иван Петровичой эсэгэ эвенк, эхэнь — ород. Дээдэ эрдэмтэй 6 эвенк бии, хуу багшанар, нэгэниинь лэ врач. Тусхай дунда эрдэмтэй хоёр наймаалагша, балетмейстер Л. И. Рейнт гэгшые нэрлэмээр. Үбгэнэйнгөө, поляк яhанай Александр Ивановичай фамиляар тэрэ ябадаг. 6 хүн ажалгүй. Нэгэн миин тэнэжэ ябадаг, нүгөөдэнь декретнэ амаралтада, хоёрынь гэрэй эзэн эхэнэр, 15 наhатай басаган энэ жэлдэ нарайлба. 3 эвенк оро үсхэбэрилгэдэ хүдэлнэ. Оронууд үсөөн, зэрлигүүдые барижа hурганабди.

— Нэрэ зэргэтэй хүнүүд бии гү?— гэhэн асуудал табинабди.

— Бии. Л. И. Рейнт «Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ», М. М. Федосеев «Буряадай АССР-эй габьяата врач» гэhэн нэрэ зэргэтэй. Республикын габьяата багша бии. Жэшээ боломоор гэр бүлэшье бии ааб даа. Плотниковтоной бүлэ (эхэнь — эвенк, эсэгэнь — ород) 10 үхибүүтэй. Эдэниинь хойно хойноhоо арадай ажахын мэргэжэлтэд боложо ябана. Нэгэ хүбүүмнай уран зурагта бэрхэ юм. Уран зурагай училищида эльгээхэ hанаатайбди. Дунда hургууляа дүүргэhэн нэгэ басагамнай Хабаровск, нүгөөдэнь Ленинград ошоо.

Клара Игнатьевнагай саашанхи хөөрөөнhөө нэгэл тобшолол хэгдэнэ: эвенкнүүд угайнгаа ажал эрхилгэhээ холодуулагданхай. Мүнөө залуушуулые hургаха, дүршүүлхэ зорилго табигдана. Гена Дуволиниие оронуудай фермэдэ ажалда hурагшаар hая абаа. Охотовед болохо дуратай хүбүүд бии.

Районой хүтэлбэридэ нэгэшье эвенк үгы. Үзэл сурталай талаар бирахагүй гэжэ hанаа гэлэй. Теэд райгүйсэдкомой соёлой таhагташье түлөөлэгшын байгаа hаа, хэды туhатай hэм. Хэлээ, урлал шадабаряа хүгжөөлгэдэ... Арадайнгаа түлөө hанаа зобохо национальна мэдэрэл, эвенкнүүдтэ үшөөл hэргээгүй гэжэ Клара Игнатьевна тоолоно. Засаг захиргааншье туhа нэмэри болохоор юумэ хэнэгүй. Анхан сагта юрэл уряа үгэнүүд зэдэлээд, обёормоор хүдэлмэри хэгдээгүй гэжэ мэдээжэ. hүүлэй арба гаран жэлдэ БАМ гэлдээд лэ, эдэнэр бүришье мартагдаа. Нэгэ иимэ жэшээ. Холоднодо уран hайханай талаар бэлигтэй хүтэлбэрилэгшэ бии. Дэмжэхын орондо «архиншан» гээд лэ хажуу тээшэнь түлхеэ гүб даа. Арадай депутадуудай hунгагдахада, лаб лэ шадаха гэжэ hанаhан эвенк яhанай түлөөлэгшэ түригдэhэн байдаг. Гэхэhээ абаад баримтанууд олон. БАМ-ай эхилhэнhээ хойшо нютагай зоной тала юрэдөө хамгаалагдаагүй, харагдаагүй юм. Баруун районуудhаа дайнай ветеранууд үхибүүдтээ ерээд хойно хойноhоо гэр байратай болонхой. Харин Тымаулева мэтэ наhаараа нютагтаа ажаллаhан зон ээлжээндэ байhаар зандаа. Хэзээ нэгэтэ hайн гэр байра абтаха гү — мэдэгдэнэгүй.

Гэбэшье эндэ нүгөө тала гэжэ бии. Эвенкнүүдэй hайн hуудалтай байхын тула өөhэдөө оролдодоггүйнь, түрүүшын бэрхэшээлтэй дайралдахадаа тунхаридагынь, олонхи ушарта бэеэ доогуур абадагынь тэдэниие бүришье хойшонь татана бшуу. hураха гэhэн хүндэ хүнгэлэлтэнүүд бии байгаа, биишье. Гэбэшье шадаа-ядаа — урагшаа гэhэн эрмэлзэл үгы, ёhотоор ударидаха, урмашуулха хүн хүтэлбэридэ үгы. Эгээл тиимэhээ үндэhэ яhатанай үсэгэлдэрэйшье, мүнөөдэрэйшье байдал хоорондоо илгаагүй гэхээр.

...Клара Игнатьевнатай хөөрэлдэhэнэй удаа үдын хоол сугтаа бараад тараа бэлэйбди. «Өөрын ухаагаар, өөрөол аhалдаhаар, зүдхэhөөр энэ болоо гүби даа... Аша габьяа гэжэ юу байхаб даа, гэбэшье мэдэхэ, шадаха зэргээрээл түрэл угсаатанаа үргэхые оролдожо ябадагби»,— гээ бэлэй.

Багахан арадай бишыхан эхэнэртэй үни галабай танил мэтээр hанаандаа хахасаа hэм. Ямаршьеб даа удаан аад, үрэгүй ажалай hүүлээр эсэhэн гү, али сүхэрhэн мэтэ шэнжэ бүхы түхэл шэгтэнь байгаа hэн гээд hананаб. Али алдуураа гүб? «Дэмы бэшэ оролдожо ябанат, Клара Игнатьевна. Арадайнгаа нэрые hанажа, арадайнгаа түлөө хэншьеб тэмсэжэ ябаха ёhотой ха юм. Толгойгоо бү гунхуулыт»— гэжэ шэбшэн тиихэдэ хэлээ hаам, уйтарhан сээжэнь уударха hэн ха даа.

Г. ДАШЕЕВА,
журналист.

Улаан-Үдэ—Хойто-Байгал.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Холодное hууринай ателье-цехтэ хүдэлдэг оёдолшод Е. Лекарева, В. Ганюгина, Е. Платонова, Т. Жигун.

Б. ЖАМЬЯНОВАЙ фото.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Хүбүүмнай сэрэгэй албанда

ЗОРИГТОЙДОНЬ—БАГЛАА СЭСЭГ

Танк энэ яамаhаа гаража шадахаяа болёо. Харабтар шарайтай залуухан танкист машинаяа hөөргэнь залажа, хүсэ, шадалыень эршэдүүлэн, энэ хонхорой эрьедэ гарахаяа дахин hэдэбэ. Теэд туhагүй. Хүбүүнэй шлем малгай дороhоо үдхэн хара нидхэ руунь хүлhэнэй хүндэ дуhалнууд мухарина. Солдат хэдэ-хэдэн дахин гаазаа даран туршаба. Үрэ гаранагүй.

— Мүнөөдэр Баяр Саладиевай нервэнүүд хүдэлэнхэй ха. Хэрэг урагшаа ябанагүй, — гээд адаглажа байгша сержант Соболев аргаахан дуугарна.

— Танкистын нервэнүүд машинадань адли түмэр, хатуу байха ёhотой,— гэжэ лейтенант Кузнецов тэрээнтэй зүбшэбэгүй.

Тиигэhээр Баяр танкhаа гаража, командиртаа дүтэлнэ:

— Машина энэ дабаае дабажа шадахагүй. Хүсэнь багадана. Двигатель абанагүй.

Гарнуудынь эсэhэндээ hалганажа байгаа hэн. Лейтенант сухалдабашье, түргэн бэеэ барин, тэрээндэ иигэжэ хэлэбэ:

— Нүхэр Саладиев, шагнагтылши. Танда мүнөөдэрэй даабари дүүргэхээр дүй дүршэл, шадабаришье бии гээд мэдэнэб. Өөрыгөө шангаар барижа, бэедээ захирыш, сэрэгшэ ха юмши! Эрэ хүн байгаад... Үбгэ эсэгэнэрэйнгээ хүсэтэйешье hаныш. Харин мүнөө хараарай. Тиигээд намдал адляар дабтахаш.

Офицер люк руу хүнгэхэнөөр hүрэн орожо, танкые hөөргэнь жолоодожо, гушан метрэй зайhаа эршэмтэйгээр эрье тээшэ залаба. Дээдэ гарай жолоошон гээд ойлгохоор байгаа hэн. Танк хонхорhоо хүнгэхэнөөр гаража, эрьедэнь тогтошобо. Двигателиие аалин болгоод, лейтенант Кузнецов Баярта дүтэлнэ:

— Иигээд шадаха гүш?

— Кинодол адли эрхим байна. Теэд би өөрөө турьшахам, болохо гү?—гээд сэрэгшэ Саладиев командиртаа хандаба.

— Зүбшөөнэб.

Буряад хүбүүхэн харсагадал мэтэ танк руугаа гүйжэ, машинаяа дахин яама руу оруулаад, бүхы хүсэ шадалыень эршэдэн эрье тээшэ залаба. Энэ үедэ командирhаань энээхэн сэрэгшэ тухай асуужа үрдинэб. Сэрэгэй албанда татагдахынгаа урда тээ Баяр Саладиев Улаан-Үдэдэ жолоошоноор хэдэлжэ байгаа. Түрэhэн, үдэhэн нютагынь Гусиноозёрск хото болоно.

Хүшэр хүндэ дабааншье дабагдажа, танк яамын эрьедэ гараад зогсошобо. Люк нээгдэжэ, ехээр хүлэрhэн сэрэгшэ Саладиев харагдаба.

— Амжалта түйлаhандашни баяр хүргэнэб, амаршалнаб,— гээд сержант Соболев тэрээндэ дүтэлэн, хээрын сэсэгүүдэй баглаае hэрбайба, — хатуу шанга зоригтой байhанайшни түлөө.

Сэрэгшэ юушьеб хэлэхэеэ hанаhан аад, зүрхэеэ хүдэлгэжэ, дуугай бэйба. Эдэ сэсэгүүд Баярта эгээл hайханууд, наhандаа хараагүй гоёхонууд мэтээр үзэгдөө бэлэй.

В. БЕРЕЗИН,
сэрэгэй журналист.

Шэтын область.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ХУБИЛАЛТАНУУД БОЛОЖО ЭХИЛЭН

hүүлэй үедэ Югославиин экономикодо hайн тээшээ хубилалтанууд боложо эхилэнхэй. Ороной правительствын оролдолгын ашаар эдэ түйлагдаба гээшэ. Мүнгэ танганай үнэ сэнгэй уналга тогтоогдоо. Югославиин динар хаа хаанагүй hэлгэгдэхэ арга боломжотой болонхой. СФРЮ-гэй гадаадын гүрэнүүдтэ түлэгдэхэ үри шэри 5 миллиард доллароор бага болгогдоо юм. Правительствын дурадхаhан экономическа программа бэелүүлгэдэ хүшэр хүндэ сагууд тудалдабашье, энэ хэрэгэй хэтэдээ илаха байhанда общество этигээ юм. Тиин урьhаламжа-финансын системые гадаадын ба орон дотор эрхилэгдэдэг худалдаа наймаае, промышленна үйлэдбэриие hайжаруулха арга боломжонууд олгогдоо бшуу.

Өөhэдыгөө өөhэдөө мэдэхэ эрхэ предприятинуудта олгоhон, хүдэлмэришэдэй салин хүлhэнэй хэмжээе урданайнь хэмдэ үлөөhэн, шэнэ «хүндэ» динар (урданай 10 мянган динар нэгээр hэлгэгдэхэ юм) гээшые бии болгоhон ушар правительствын абаhан хэмжээнүүдэй үндэhэ hууриниинь болоо юм. Тиин мүнгэ танганай үнэ сэнгэй уналга зогсоогдожо, Югославиин экономикодо ушаржа болохо гол гасалан саргадаа гээшэ. Хэрбээ үнгэрhэн жэлдэ динарай үнэ сэн 2800 процентээр доошолhон байбал, байгша ондо 20 процентээр доошолоо юм.

Гадаадын худалдаа наймаанай хэмжээн эрид дээшэлээ. Орон дотор гаргагдаhан эд бараан харин гүрэнэйхинэй шанарайнгаа үнэ сэнгэй талаар жэшэгдэхэ арга боломжо олгогдоо юм. hүүлэй хахад жэлэй туршада түбэй болон республиканска банкнуудта нөөсэлэгдэhэн мүнгэ танганай хэмжээн гурбанай нэгэ хубяар дээшэлжэ, мүнөө үедэ 9,5 миллиард долларто хүрэнхэй. Уласхоорондын валютна фонд Югославиин динарые хаа хаанагүй андалдаха арга боломжотой гээд хуулита ёhоор мэдэрхээр hэдэнхэй. Мүнөө үедэ баруун оронуудай тон томо банкнууд динарые дуратай... даг болонхой.

Югославиин жэшээ олониие ... лга. Национальна валютые яажа ... нагүй андалдаха арга боломжотой ... доhон тухай хөөрэжэ үгэхыень ... правительствын түлөөлэгшэдтэ ... пын оронуудай журналистнууд ... юм. Тиихэдэнь югославиинхид ... гаар харюу үгэдэг юм. Тэрэнэй ... гэхэдэ иимэ. СФРЮ-гэй экономи... хүгжэлтын өөрын харгы замтай. ... энэ жэшээе бодолгогүйгөөр хэл... талаар ха. Динар хаа хаанагүй ... даха арга боломжотой болгогдоо... олохон асуудалнуудые шиидхэжэ... шадаагүй юм. Жэшээлхэдэ, атаа... ляалдаанда тэсэжэ шадаагүй пр... нууд ба тэдэнэй коллективүүдые ... лоноб? Эндэ хүдэлэгшэдэй тоо ... га гаран хүн зон болоно бшуу. ... нансын системые хэмдэнь оруул... үйлэдбэриин хэмжээншье 10 пр... доошолоо, хүн зоной түрүүшын ... жын эд бараанай сэн дээшэлhэн, ... дай бодото олзын хэмжээн ... байна.

Бэелүүлэгдэжэ эхилhэн рефор... шадань үргэлжэлүүлхын тула пр... ство оролдолго ехээр гаргана. ... ёр жэлэй туршада гүрэнэй зөөр... багадхагдажа, энэнь акционерна ... гогдохоор хараалагдана. Тиигээ ... приятинуудай хүдэлмэрилэгшэд ... хэтэд заводуудай акцинуудые ... абажа, олзо доход энээнhээ олох... Мүн акционернүүд болоhон хүнүү... мэриин ашаг үрые дээшэлүүлхые, ... индустриие техническэ талаарнь ... зэбсэгжүүлхые, дэлхэйн дэлгүүр д... мэеэ буляалдажа шадахаар прод... гахые оролдоно.

ЭБЭЙ ЁhООР ГУРИМШУУЛХА

Персидскэ тохойн оршондохи байдал дэлхэйн олониитын анхарал татаhаар. Эндэ тохёолдоhон байдалые гуримшуулхын тула Ирагай президент С. Хусейн шэнэ «үүсхэл-нүүдые гаргаба. Тэрэ Ирагта байhан гадаадын гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй бүлэнэртэ хандаhан байна. Ирагай телевиденеэр уншагдаhан хандалга дотор Персидскэ тохойн оршондохи байдалые сэрэгэй хүсөөр шиидхэгдэхэгүйн тула харин гүрэнүүдэй эрхэтэдые Ирагта ба Кувейтдэ үлөөхэ шиидхэбэри абтаба гээд хэлэгдэнэ. Саудовска Аравиhаа харин гүрэнүүдэй сэрэгүүд гаргагдаха ёhотой гэжэ ООН-ой Аюулгүйн Совет ба Холбоото Штадууд мэдэрхэ, мүн үгээ үгэхэ зэргэтэй гэhэн дурадхал С. Хусейн оруулба. Гадна США Ирагта добтолон орохогүй гэжэ үгээ үгэхэ, харин Аюулгүйн Совет Ирагта эсэргүү абтаhан экономическа хорилтонуудые болюулха аабза гэжэ найдажа байhанаа Ирагай президент мэдүүлбэ. Тиигээ hаань, Ираhаа ба Кувейтhээ гаража ошохо дуратайшуулые табихабди гэжэ С. Хусейн найдуулhан байна.

Египедэй «Аль-вафд» агентствын мэдүүлhэнэй ёhоор Ирагай сэрэгшэд экономическа шухала объектнүүдтэ, портнуудта минэ тодхожо эхилээ юм. Хэрбээ американ сэрэгшэдэй эдэ объектнүүдые хүсөөр буляан абаха гү, али бомбодохо болобольнь, эндэ Ирагта ба Кувейтдэ байhан баруун оронуудай эрхэтэд асарагдажа байлгагдахаар шиидхэгдэнхэй. Мена агентствын мэдүүлгэ дотор харин оронуудай эрхэтэдые сэрэгэй болон промышленна шухаг объектнүүд дээрэ байлгаха операци түгэсэбэ гээд хэлэгдэнэ. Засагаархидай зүбшөөлгүйгөөр харин оронойхид гадагшаа ябаха эрхэгүй юм. Тэдэнэрые Ирагай президентын ордонhоо холо бэшэхэнэ, Багдадай сэрэгэй эмхинүүдтэ, ороной түбhөө 45 километр зайда оршодог далайн-сэрэгэй эгээл томо баазануудай нэгэн болохо Хаббанида, химическэ буу зэбсэг гаргадаг Сальман Пагай заводуудта, Хилль нютагай сэрэгэй складуудта, полигонууд ба лабораторинуудта байлгадаг юм.

СОН-ой Аюулгүйн Соведэй 664-дэхи резолюциин ба уласхоорондын хуули эрхэ сахилгын үндэhөөр Ирагай правительство харин гүрэнэй эрхэтэдые хүсөөр байха эрхэгүй юм гээд США-гай ... Дж. Буш мэдүүлhэн байна. Хэнд... хээгүй эдэ хүнүүд үнэн дээрээ Ира... тойл барисаанай хүнүүд болоно гэжэ тэрэ хэлэhэн байна.

Үдэр бүри шахуу Персидскэ ... сэрэгүүдэй тоо нэмээгдэжэл байна ... ска Аравиин, Ирагай, Кувейт гүрэ... дээрэ 300 гаран мянган сэрэгшэд ... данхай. Эндэ 1200 доошо бэшэ ... самолёдууд, 170 гаран сэрэгэй ... нууд, тэрэ тоодо табан авианосе... логдоно.

Мүнөө үедэ Персидскэ тохойд... гай сэрэгшэд олоор асарагданхай... нэрэй 25 мянганиинь Саудовска ... 35 мянганиинь корабльнууд ба ... цууд дээрэ байлгагдана. Гадна ... Штадууд дүрбэн зуу гаран истре... нүүд ба штурмовигуудые эндэ ... юм. Тэрэшэлэн Франциин, Вели... киин Нидерландын, Бельгиин, ... Австралиин, Египедэй, Мароккын, ... Пакистанай, Бангладешэй, Турции... гүүд иишэ асарагдажа байнхай. ... эндэ урда урдаhаа сэрэгэй тон ... нүүд зүришэлдэнэ гээшэ.

Персидскэ тохойдохи байдалые ёhоор гуримшуулха гээшэ тон шу... лонхой. Египедэй президент Хосни... рак Кувейдэй премьер-министр ш... да ас-Сабахтай хөөрэлдөөнүүдые ... hэн байна. Бидэ эндэхи байдалые ёhоор гуримшуулха ёhотойбди гэ... Саада зааба. Кувейдэй газар дайд... hээ Ирагай сэрэгүүдые гаргаагүй ... дэ ушарhан хүндэ хүшэр асууда... эбэй ёhоор шиидхэхэнь бэрхэтэй ... мэдүүлhэн байна. Хөөрэлдөөнүүдэй... дэ Египедэй президент Х. Мубарак ... hээ сэрэгүүдээ гаргаха гэhэн шии... абахыень Ирагай президент С. Ху... уряалаа юм. Москва хотодо жур... нуудтай hаяхан үнгэргэгдэhэн ... дээрэ СССР-эй МИД-эй мэдээсэлэ... лениин начальнигай нэгэдэхи орлог... Гремитский үгэ хэлэхэдээ, Египед... зидентын хандалга Советскэ Союз... анхаралтайгаар хүлеэн абтаба гэ... дэглэhэн байна.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Таряа хураалгын эхилтэр бүхы нөөсэ арга боломжонуудаа хэрэглэжэ, богони болзорто тэжээлэй бардам хүрэхэ нөөсэ байгуулха шухала. «Бороодо шалтаг барихагүй»— Баргажанай районой ажахынуудай түсэбэй оройдоол гурбанай нэгэ хуби бэлдээд байhан тухай А. Капустинай корреспонденци дотор хэлэгдэнэ.

Пленкогүй дээрэhээ силос, сенаж даралга хойшолуулагдана гэhэн гомдолнууд Бурятагропромсоюзда ороно. Теэд пленкотой болохоёо хүлеэжэ байнгүйгөөр Загарайн «Гигант» колхозой ... лые хэрэглэхэ тухай ... резой статья дотор ...

Бүхы зиндаагай ... гүйсэдкомуудай түр... рэй суглаан болож... Энэ суглааннаа А. ... хэhэн тэмдэглэлнүүд... мерто үгтэбэ.

СПОРТЛОТО

1990 оной августын 19-дэ үнгэргэгдэhэн 33-дахи тиражай дүнгүүдые «Союзспортлото» нэгэдэл согсолбо.

«45-hаа 6-ень тааха спортлото»: 1.282.148 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (17 карточка) таагшад — 2.955 түхэриг, дүрбэн номер (1.427 карточка) таахан хүнүүд — 40 түхэриг, гурбан номер (28.332 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-hаа 5-ень тааха спортлото»: 13.752.018 билет ороо. Табан номер (66 карточка) таагшад — 6.251 түхэриг, дүрбэн номер (9.490 карточка) таахан хүнүүд—82 түхэриг, гурбан номер (217.998 карточка) таагшад 4 түхэриг абаха.

33-дахи тиражай биледүүд дээр, 24-дэхиhээ 33-дахи тираж хүрэтэр хабаадаhан 10 тиражай биледүүдээр шүүбэринүүд сентябриин 8-hаа 1990 оной октябриин 8 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.3,—«Лифт для промежуточного человека»—уран hайханай фильм. «Федька»—1-дэхи үзэгдэл. «Начальник»—2-дохи үзэгдэл. 10.45—Кинопанорама. 12.25—Үхибүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга (немец хэлэнэй хэшээлтэйгээр). 13.25—Коллаж. 13.30—Время (14.10 час хүрэтэр). 17.15—Амар мэндэ, хүгжэм! 18.15—Эрдэмэй hонин. 19.00—Политическэ хөөрэлдөөн. Хүнэй хуулиин ба социальна талаhаа хамгаалагданги байха тухай. 19.30—Время. 20.00—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 20.10 «Приключения растений»—уран hайханай фильм. 8-дахи сери—«Третье царство». 20.35 —«Немецүүд—сродууд» гэhэн түхэреэн стол. Хэлсэнэй баталагдаhаар 20 жэлэй ой. Баруун Германиин ЦДФ-эй телевидениин редакциин ахамад редактор доктор Гвидо Кнопп дамжуулгые хүтэлхэ. 21.20—«Лифт для промежуточного человека»—уран hайханай фильм. «Федька»—нэгэдэхи үзэгдэл. 22.00—Время. 22.30—«Ковбой»—фильм-балет. 22.50 —«Үгэ» гэhэн литературно-уран hайханай программа. 00.50—ТСН.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

УЛААН-ҮДЭ. 17.55—«Кто за?» —баримтата фильм. 18.55—Байгал. 19.10—«Байгал шадарай нютагуудта». Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Агропромышленна комплексын ба эдеэ хоолой асу... талаар саг үргэлжы... гэшүүдтэй, арадай д... тай уулзалга. 19.55... дөөн». Уоянай лес... директор В. П. ... ажалhаань хуули б... гаhан тухай. 20.35—... ряадаар). 20.55—... нууд. МОСКВА. 21... лан нойрсогты. ... 21.15—Хүнгэн атлет... пын чемпионат. Ю... дамжуулагдаха. 22.0... дуун. 22.30—«Без ст... река»—баримтата ф... —«Три ненастных ... визионно уран ... фильм (Лентелефил...

Редактор
Р. Б. ГАРМ...

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета
Гастроли Душанбинского государственного русского драмтеатра им. Вл. Маяковского. Десять миллионов франков, или женитьба молодого художника — в 19.

«Дружба»
Мультфильмы — в 9-40, Собственными стараниями (2 серии) — в 11-10, 15-40, 20-20, Мужчины-проказники — в 13-40, 18-20.

«Прогресс»
Красный зал — Обманщики (Таинственные душители) — в 9-40, 12, 14-20, 16-40, 19, 21-20.
Зеленый зал — Преступление Антуана — в 9-40, 11-30, 13-20, 15-10, 19-30, 21-20, Кабаре (2 серии) — в 17.

«Октябрь»
Судьба барабанщика — в 9-40, Интердевочка — в 13, 18, 20-30, 109-ый идет без остановки — в 11-10, Зита и Гита ... в 15-30.

«Восток»
Мультфильм — в 10, ... единорога — в 17, 1...

«Аршан»
Отпетые мошенники ...

«Родина»
Таинственный остр... 16-20, На тропе войн... 18-10, 21-50, Комедия ... рате — в 14 (удл), 2...

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское 3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45.
Заказ № 197.